

Academia Bârlădeană

Anul XXIII, 3(64), Trimestrul III, 2016

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

Plâns de toamnă

*Bat lung peste țară
Reci ramuri de vânt
Și codrul de ceară
Miroase a sfânt.*

*Vin zile cărunte...
Spre văile moi
Se lasă mărunte
Dulci neguri de oi.*

*Cocoare gonace
Pe-un cer pământiu
Spre calde conace
Aceleași căi scriu*

*Și-n poala zăbună
A norilor orbi
Văzduhul adună
Sinoade de corbi.*

*Dezmierzi o lumină?
Se stinge... De-acum
Ți-e mâna de tină,
Obrazul de fum.*

V. Voiculescu
(Urcuș, 1937)

Nicolae Grigorescu, *Luminiș* (detaliu)

CUPRINS

• C. D. ZELETIN, <i>Marele comparatist Basil Munteanu</i>	3
• Basil MUNTEANU, <i>Poezii scrise la Bârlad</i>	4
• C. D. ZELETIN, <i>La arderea manuscriselor din copilărie, adolescență și nu numai</i>	5
• Nicolae CREȚU, <i>Cezar Ivănescu: proba timpului</i>	10
• Lucian VASILIU, <i>Don/ Dom Caesar – 75</i>	11
• Margarita TUTOVEANU, <i>S-a întors în țară Pamfil Șeicaru</i>	12
• Ramona Elena CHIȚIGA, <i>170 de ani de școală codrenistă</i>	13
• Livia ANDREI, <i>Petruș Andrei, „Un dor nestins de nemurire”</i>	16
• Iulian-Marian IORDACHE, <i>Școala Gimnazială „Stroe Belloescu” Grivița, Vaslui</i>	17
• <i>Poeți ai Academiei Bârlădene în diacronie: A. Vlahuță, G. Tutoveanu</i>	18
• Roxana Galan, <i>Biblia de la Moise la Iisus</i>	19
• Ernest HERMAN, <i>Bătrân Pământ</i>	22
• Ion N. OPREA, <i>Bârladul cu biserica în afara orașului</i>	23
• Mircea COLOȘENCO, <i>Grigore Hagiu în evocările lui Nichita Stănescu</i>	25
• Teodor OANCĂ, <i>Un mini concert</i>	26
• Ștefan-Cornel RODEAN, <i>Adu minciogul!</i>	26
• Zîna TĂMĂȘANU, <i>George Coșbuc, profil sintagmatic</i>	27
• Marian ROTARU, <i>Însemnări (III)</i>	29

VIATA ACADEMIEI

(iulie-august 2016)

Sâmbătă, 2 iulie 2016, la sediul din str. Republicii 235, s-a desfășurat prima reuniune de vară a Academiei Bârlădene. Invitați au fost: profesorii universitari Nicolae Crețu și Sorin Pârnu, precum și drd. Bogdan C. S. Pârnu, medic psihiatru, acesta din urmă autor al volumului *Mihai Eminescu. Anii 1883-1889* lansat acum la Bârlad. Menționăm că este prima carte care poartă înscrise pe copertă și pe prima pagină interioară sigla și numele Academiei Bârlădene. Au vorbit despre Eminescu, despre

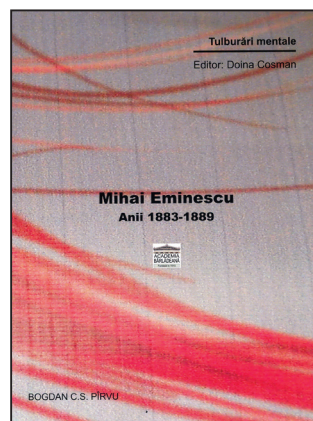
**În centrul imaginii, de la dreapta la stânga:
Nicolae Crețu, Bogdan C. S. Pârnu și Sorin Pârnu**

perspectiva din care e privit în cartea de față geniul eminescian, toți cei trei invitați: Nicolae Crețu, Sorin Pârnu și tânărul autor, cartea fiind rezultatul cercetării sale, în cadrul școlii doctorale, având ca obiect psihopatologia și creativitatea din perspectivă biopsihosocială.

În partea a doua a reuniunii s-a lansat revista *Academia*

Bârlădeană nr. 2(63)/2016; a prezentat-o Elena Popoiu, responsabil de număr, care s-a oprit în mod special asupra a două „dosare” remarcabile: unul, inedit, dedicat lui Tudor Dorin (descoperit și prezentat de C. D. Zeletin), al doilea, lui Cezar Ivănescu (autori: Lucian Vasiliu și Lina Codreanu).

Sâmbătă, 16 iulie 2016, ora 10, în Rotonda Pavilionului Expozițional „Marcel Guguianu”, un public numeros a participat la tradiționala reuniune festivă dedicată de Academia Bârlădeană, prin Departamentul de Francofonie, Zilei Naționale a Franței. În pofida contextului dramatic creat în urma atentatului terorist de la Nice, organizatorii au înțeles să-și manifeste solidaritatea cu Franța nerenunțând la activitatea programată, ci subliniind poziția asumată, inclusiv printr-o banderolă adecvat inscripționată însoțind revista. Manifestarea a început prin momentul de reculegere în memoria victimelor atentatului din 14 Iulie, moment propus de prof. Elena Popoiu, inițiator și moderator al activității. Ca în fiecare an, a fost lansată revista *Fracophilie Roumaine*, supliment al *Academiei Bârlădene* nr. 2(63)/2016, având drept colaboratori fideli francofilii de

- continuare în pagina 31 -

MARELE COMPARATIST BASIL MUNTEANU

(Brăila, 9.XI.1897 – Paris, 1.VII.1972)

Unul din cei mai mari comparatiști europeni, care a gravitat în jurul axului valoric românesc, deși a trăit cea mai mare parte a vieții la Paris. Istoric și critic literar, savant în probleme de grea responsabilitate intelectuală, ca dinamica ideilor în literaturile europene sau, important pentru noi, integrarea valorică a gândirii filozofice și a artei românești în ansamblul creator european.

A început prin a-și fructifica bursa obținută în 1922, la Școala Română de la Fontenay-aux-Roses din Paris, școală creată de Jupiter Tonans-ul care a fost Nicolae Iorga, și unde i-a avut colegi pe Grigore Nandriș, P.P. Panaitescu, C.C. Giurescu, Al. Rosetti ș.a. Prin prestigioasa instituție creată în Franța, Nicolae Iorga urmărea să fortifice viața cărturărească din România, dorind ca studioșii de aici să se întoarcă în țară și nicăieri altundeva...

Basil Munteanu însă a rămas în Franța ca secretar particular al Elenei Văcărescu, apoi, pentru multă vreme, cercetător la Centre National de la Recherche Scientifique din Paris și secretar general al importante publicații *Revue de littérature comparée* (fondată în 1921 de către Paul Hazard și Fernand Baldensperger).

Cu toate acestea, fostul absolvent al Liceului din Brăila și al Facultății de Litere din București (1918–1921), cu doctoratul trecut tot la București (respectând aceeași dorință a lui Nicolae Iorga), cu o teză (1939) avându-l ca subiect pe Ovid Densusianu, membru corespondent al Academiei Române prin recomandarea prietenului său Lucian Blaga, avea să devină, prin concurs, șeful Catedrei de Literatură Franceză a Universității din București (1940), fiind astfel succesorul lui Charles Drouhet.

În 1946, Basil Munteanu a fost numit expert la Conferința de Pace de la Paris. În această calitate, a elaborat un important și masiv volum despre Transilvania, pregătindu-și astfel argumentarea în vederea apărării străvechii noastre provincii.

Deși se afla pe plan secund al intereselor sale literare, poezia a rămas o preocupare de o viață a savantului, în special a tinereții lui. Absolvent al Școlii de Ofițeri de Rezervă din Iași (1916 –1917), a luptat în timpul Primului Război Mondial, având misiuni în zona Tecuci, Bârlad și Basarabia de sud.

Un lucru puțin știut e faptul că anul 1918 și l-a petrecut aproape în întregime la Bârlad. Șederea lui aici a fost foarte fecundă din punct de vedere liric. Lucrul este important pentru că multe impresii bârlădene fără identitate precisă, multe componente ale dispoziției sufletești, multe interese și intersecții umane din orașul nostru pot fi regăsite în lirica scrisă aici.

În oraș, cum se știe, lucra ca medic la spitalul militar poetul V. Voiculescu. Filozoful Ștefan Zeletin, profesor de limba germană la Liceul Codreanu, elabora în schimnicia lui capodopera de gândire sociologică *Burghezia română, origina și rolul ei istoric* (deși anul 1918 l-a petrecut pe front, în ale cărui umede adăposturi subpământene a avut revelația cunoștinței cu marele teoretician al istoriei și viitor general Radu R. Rosetti); și totuși, la 2 ianuarie se apropiase de Bârlad, scriindu-i din Cudalbi prietenului său, Vasile Bogrea, să-i facă rost de opera lui Eschil: „Prefer

ediția Teubner, în orice caz nu Didot, care-i greu de purtat (în *buzunarele tunicii*, n. n.“!)

Dar în răstimpuri, în același an 1918, Basil Munteanu se afla și în Tecuci sau în satele adiacente, în aceleași raporturi cu muza ca la Bârlad...

Academia Bârlădeană, condusă de poetul George Tutoveanu, era în plină efervescentă, dar cred că parizianul nostru atât de român nu a luat parte la întrunirile ei. În vremea aceasta, A. Vlahuță, refugiat în Bârlad, poetul George Tutoveanu și etnologul Tudor Pamfile lucrau intens la elaborarea volumului *Calendarul nostru pe 1918*, cu scopul principal de a-l difuza în Basarabia.

Mai există o legătură, de amănunt, între Basil Munteanu și Bârlad, de care însă el nu avea cunoștință: profesorul Charles Drouhet se născuse aici...

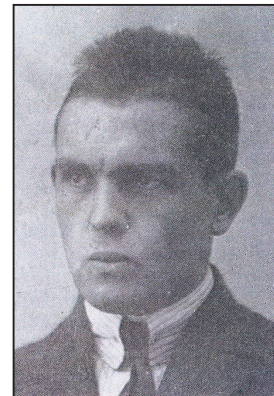
O altă legătură, absolut întâmplătoare, dar nu forțată, se mai poate face între pasiunea lui George Tutoveanu pentru poetul francez Leconte de Lisle, din care Basil Munteanu a tradus chiar în acei ani: de exemplu, *Inima lui Hjalmar*, la 9 septembrie 1918, chiar la Bârlad...

Tot în 1918, anul pe care și l-a petrecut la cazarma bârlădeană, V. Voiculescu își publica în orașul nostru al doilea său volum de poezii, *Din Țara Zimbrului*. De altfel, anul 1918 a fost pentru amândoi, deși extrem de solicitant, la fel de fecund.

În anul 1993, nepoata lui Basil Munteanu, Ruxandra D. Shelden, de la Universitatea de Stat din Cleveland, Ohio și Eugen Lozovan, de la Universitatea din Copenhaga, Danemarca, i-au publicat postum volumul de poezii *Ante Sæclum. Fantezii panteiste*. Alături de masivul tom de *Corespondențe*, publicat tot postum, în 1979, de soție, Emmanuelle Munteanu, nepoata Elenei Văcărescu, volumul *Antesæclum* cuprinde în cea mai mare măsură poezii scrise la Bârlad și la Tecuci, ajutând la cunoașterea vieții sufletești și intime a marelui comparatist, care altfel ar fi rămas în bună parte necunoscute.

O lămurire finală. Atât Basil Munteanu, cât și soția lui au fost, în perioada lor pariziană, în relații de strânsă prietenie cu mătușile mele, surorile Victoria și Olimpia Cârlan: Victoria (1907–1992), pictoriță, Olimpia (1902–2001), profesoară, căsătorită cu Jean Lozach, profesor universitar. Așa se explică faptul că orice carte îi apărea, Basil Munteanu le-o dăruia cu dedicații afectuoase, așa cum o atestă câteva dintre ele, reproduse aici.

Și încă o lămurire. În anii '30, Olimpia Cârlan a fost profesoară de limba franceză la Liceul Iorgu Radu din Bârlad.

Basil Munteanu
în anii maturității

C.D.ZELETIN

14 septembrie 2016

- prin telefon -

XXI. Unei necunoscute
(Sofia Vasiliu Dâmbovița)

1

În tren, ținând în mâni micșoare,
Enorm buchet de margarete,
Priveai cu tresăriri încete
Tristețea-apusului de soare...

Brusc, ochii noștri plini de sete
S-au prins cu mină rugătoare,
Cercetători fără cruțare
A două suflete discrete...

Și-atunci când nu se mai văzură
În prada-aceluași elan
Ne prinse noaptea gură-n gură

Cătând eternitatea-n van...
O clipă... lumea iar ne fură:
Stropi rătăciți într-un ocean...

2

Mă-ntunec încă gânduri grele
De urmă-acum când nu-ți mai știu,
Străină, tu, cu gestul viu,
Privind la mărgăritărele...

Mă-mbată dorul tău, zglobiu
Cum se resfață-n păhărele
Zâmbirea, până și în cele
Din urmă clipe când e viu...

În agonia lor scânteie
Din ochii-ți larg deschiși se naște;
Pe inima-mi le fac să steie

Și le sărut ca niște moaște
Aduse-n dragul ei de-o fe
În astă sfântă zi de Paște...

22 aprilie 1918, Bârlad

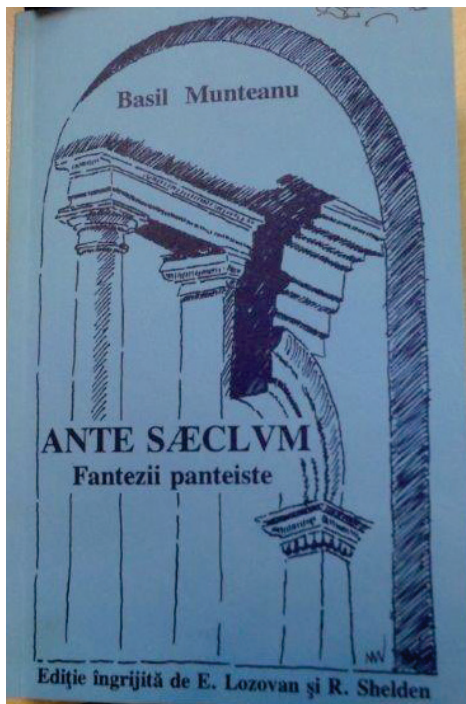
XXIII. Siretul

Șăgalnic cum pe lume nu-i
N-aceeași curgere măiastră
Rostogolește-n valul lui
Și jalea lui și jalea noastră...

Și moartea care stă la pândă
Sporește taina lui de aur,
Iar el, drept groaznică osândă,
În chip de uriaș balaur,

Culege viețile dușmane
Și de pe-un mal și de pe altul,
Ducând cu sine șepci, turbane,
Și totdeodată tot înaltul,

Întipărindu-și-l, l-ascunde...
Unindu-și blând și fără grije
Povestea glasului de unde
Funest concertului de schije,

Își dă mișcări șerpuitoare
Și moile întortochieri
Ale frumoasei dansatoare
Văzută, nu știu unde, ieri...

24 Aprilie 1918, Bârlad

XXXVIII. Bat clopote

Au adormit copacii în cântece de toacă...
Apropiindu-și zarea val cu val,
M-a sihăstrit în mine amurgul; gândul joacă
În mine-adânc, ca gâza-ntr-un pocal...

Ușoare cum e umbra miresmii de sulfină
Vin vuiete de clopot fremătând...
Din ce adâncuri vin? Ce schit se-nchină
De dincolo de lume? Și de când?

...Pe ziduri, poate, sfinții au chipu-ntinerit
Și visuri pământești i-alintă-n zbor...
Aerian și fraged plutește albul schit
Pe valuri moi de vuiet, visător...

Bat clopote departe... se vaietă ori cheamă
Cu vuiet de mireasmă mai curând
Din clopote de floare, nu clopote de-aramă
De s-a-nfrățit cu gându-mi ca un gând...

Ce mâini și care suflet le-mprumută-un glas
În care să se zbuciume și grele
Acorduri de durere ca și iubiri de-un ceas,
Ce inimi bat alătura cu ele?

Sunt zorii unui suflet copilăresc și bun,
Sunt candido suspine de fecioară,
Ori vreun pustiu poate, ori poate un nebun
Pe omul mort din ei îl legănară...

Vin vuiete ca umbra miresmelor de flori
Din schitul mic de peste văi și văi...
În glasul lor cules-au tot rumenul din zori
Și toată noaptea bună de pe căi...

În glasul lor sorbit-au răsuflăt de mormânt
De-acum un an de proaspăt ori de-un veac
Și sărutând pădurea cu buza lor de vânt
Sorbit-au suflet tânăr de copac...

Ca frânte din ecoul universal al lumii
Vin vuietele triste și senine
Dar grele de durere - durerea neagră-a lumii...
Bat clopote departe... și parcă bat în mine...

10 iulie 1918, Bârlad

LXII. Eu ți-am cerut...

Eu ți-am cerut să înțelegi
Chemarea sfintelor ideale
Și taina unei lumi întregi
În glasul vechilor chimvale...

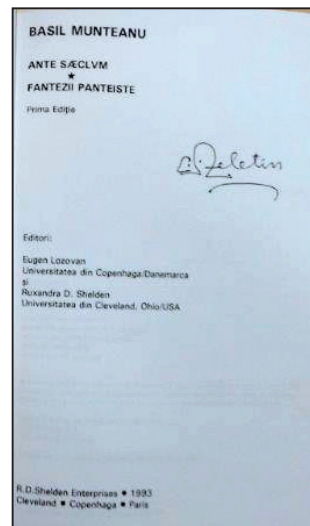
Și într-un basm cu feți frumoși
Cerutu-ți-am să vezi aieve,
Iar într-o floare să miroși
Balsamele eternei seve...

...Visam că-n ochi-ți va să porți
Comoara șterselor zapise,
...Că din cenușa celor morți
Va să aprinzi un cer de vise...

...Din pâcla vechiului izvod
Să nască rostul lumii nouă
Și visul tău să fie rod
Cu rădăcini dintr-amândouă...

Vedeam în visu-ți un aprod,
Aprodul nou al vechii datini;
Ca-n versu-mi taina ei să-nnod
O lume-n ochiul tău să clatini...

5 octombrie 1918, Bârlad

C. D. ZELETIN

LA ARDEREA MANUSCRISSELOR DIN COPILĂRIE, ADOLESCENȚĂ ȘI NU NUMAI*

I. Reflecții

*Eu mă duc, codrul rămâne,
Plânge frunza după mine...
Vechi cântec românesc*

După decenii de amânare, fals motivată în suflet prin lipsa de timp, m-am hotărât să fac ordine în hârtiile literare de altădată, nepublicate de presa rebarbativă cu scrisul meu. Urmare a unor puternice pulsații lăuntrice, ele mă amețeau ore întregi ca o răpire. De fapt, nu fac ordine, ci creez neant! E vorba de ruperea manuscriselor din copilărie și adolescență, cele mai multe exerciții, ca să nu mai spun că toate erau exerciții, iar terminarea lor o iluzie de terminare. Iluzia de încheiere corespundea mai mult activării simțului meu de finit, *le sens du fini* în sensul franțuzesc. Încă din copilărie mă domina impresia că toate peste câte dau, chiar dacă se încheie, sunt de fapt alte starturi, alte deschideri, astfel că agresiunea lor copleșea.

Recunosc toate aceste poezii, toate aceste proze, dar nu mă mai regăsesc, cel de acum, în ele, așa că le rup. Le venise demult vremea, vremea însă a tot trecut peste ele, așa cum ploaia ocolește unele ținuturi. Eu totuși am continuat fără întrerupere, dar la un anumit moment am simțit nevoia imperioasă de a publica. Eram acum student la București. Scrisul îmi devenise mai nervos, mai neciteț, nefiind clar decât atunci când îmi impuneam să scriu cu litere mici, ca Sadoveanu. Am refuzat orice concesiile ideologiei comuniste, dar absolut orice, păstrându-mi puritatea morală. Odată formulându-mi în sinea mea această opțiune, am riscat toate avatarurile anonimatului, stăpânindu-mi părerile de rău și amărăciunile. Instinctul posibilului și al imposibilului mi s-a consolidat și m-am simțit stăpânul fortăreței mele. Mă simțeam stup de albine care duuie de viață, dar căruia i s-a blocat urdinișul... O întregă tinerețe neantizată, pentru un scriitor care, deși înzestrat cu instinctul lapidarității, era înzestrat și cu cel al fecundității – un paradox. Nu a fost ușor, iar eu vorbesc aici despre lucruri grave... Dacă aș aminti interdicția numai în ipostaza ei de atentat la vârsta vibrantă – și ar fi de ajuns...

Era totuși o enigmă această interdicție, pe care eram dispus s-o pun pe seama nenorocului, dacă la un moment dat George Ivașcu nu mi-ar fi spus, fără ca eu să mă fi plâns lui: „Dar lasă-te și dumneata mai moale!”, deși nu-i arătasem nicio încordare, iar, pe de altă parte, nici el nu era dispus să i se ofere intimități de natură politică.

*Partea întâia din cele trei ale textului cu același titlu, ce va apărea în volumul *Domnu-i domn și Ierui Ier*, aflat sub tipar la Editura Spandugino, București (C.D.Z.).

Distrug astfel peste zece caiete pline cu poeziile și proza copilăriei și adolescenței. Și maldăre de foi. Altădată vii și iubite, acum sunt, n-aș zice uitate, dar de un interes atrofiat. Mă emoționează numai ca niște entități care n-au valoare prin ele însele, ci prin puterea de a evoca ani și împrejurări de viață la care sunt mai sensibil acum decât eram atunci.

Acum, când mă dor, nu mai au importanță. N-aș zice că sunt uitate, ceea ce ar fi la urma urmei născ, ci parasite pentru totdeauna, ceea ce este grav sufletește... Îmi apar deodată asemenea cuibului rece al unei păsări ce l-a părăsit cu mulți ani în urmă și astăzi întorcându-se îl găsește rece, dezafectat, inutil. Caută cu tandrețe la el, recunoscându-se în el în timp ce-i pare străin... Câtă frumusețe stranie, stângace, câtă puritate în aceste structuri lirice ingenui, câtă însuflețire în arta unui copil, apoi a unui adolescent, pe care le neg prin rupere și azvârlire pentru totdeauna! Căci le puteam azvârli într-un colț de pod ori în fundul unei lăzi oarecare, nu în pubelă!

C. D. Zeletin în 1959

*

Și – lucru de mirare pentru mine cel de acum: câtă știință în exprimarea prozodică și în mărturisirile nestingherite ale sufletului! Găsesc multă nimerire lexicală. Ea îmi amintește îndemnurile desăvârșitului meu unchi, fratele bunicăi Profira, Nicolae Brăescu din București. În plin stalinism, el mă îndemna în scrisori trimise la Bârlad să învăț pe dinafară capitole întregi din *Art poétique* a lui Boileau – și o făceam! –, încât și astăzi, după mai bine de 65 de ani, țin minte versuri aforistice: *Ce que l'on conçoit bien s'énonce clairement...* și altele. „Îți disciplinează mintea și te învață să gândești – îmi spunea. Și apoi, ele însele reprezintă învățătură. Și sunt izvor de invenție.”

În fața acestor maldăre de caiete și hârtii vechi – câtă negare însoțită de adopție, câtă părăsire împreună cu asumare, câtă frumusețe morală! Și mai ales, recitindu-le, la ce straniu spectacol mă obligă să asist: uitarea care se trădează pe sine convertindu-se într-o metaforică ținere de minte, de pildă la feeria obsesivă a ieșirii de sub pătura zăpezii liniștit așezate a burghiului dumnezeiesc al florii de ghiocel! Frumusețea unei munci teribile săvârșită în taină,

departe de căminul părintesc, la gazde rebarbative și reci care nu-ți spuneau niciodată pe nume, ci numai „domnu”, anume pentru a nu crea minimul izvor cald al familiarității care le-ar fi topit iglu-ul lor izolat ca o capcană. Și ca să n-ai identitate. Era un fel *sui generis* de a te ucide... Și peste asta, deși copil, apoi adolescent, mă nelinișteam văzând bine cum în jur vremurile se prăbușesc sub loviturile de berbec ale comunismului incipient, de care îmi dădeam seama cu atât mai mult, cu cât la Colegiul Codreanu unii elevi dărdăiau fericiți sub fiebințelile bolșevismului, dar care pe mine mă încastrau și mai mult în lumea mea. Era lumea moralei strămoșești, a literaturii române de până la acei ani, în timp ce ei mergeau înainte, desfășurându-se în spații false.

Eu rămâneam pe loc și-mi întăream contemplarea retrospectivă. Rămâneam într-o lume a visătoriei, lipit de neamul meu, lăsând Cezarului să-și ia singur moneda muțeniei mele, într-o izolare proprie formării intelectuale independente, neimpuse de teroarea rusească ce-și lua ca pretext marxism-leninismul. Nefiind membru al uniunii tineretului comunist, mă bucuram de o libertate care, din fericire, trecea neobservată, și în care mă autoformam pe matricile vechi ale Liceului Gheorghe Roșca Codreanu din Bârlad, schițat testamentar în 1837.

Într-o zi, m-a întâlnit în dreptul statuii ctitorului, operă a sculptorului Mihai Onofrei, distrusă într-o noapte a anului 1950 sau 1951, un coleg, M. Gr. Tocmai ieșise clătănându-se dintr-o ședință clocotitoare sub imprecațiile: „ – Te-am demascat, banditul! Ascundeai faptul că ești fiu de chiabur! Cerem să fii eliminat din toate școlile din țară!” Etc. Era de-adevăratelea distrus, mergea fâlfâind, eliminat de ura de clasă urlată de către colegii amețiți din aula toxică, desprinși complet de frumusețea nu numai dulce a splendidelor încadramente sculptate reprezentând păuni magnifici și liane voluptuoase, operă a sculptorului în lemn Dumitru Tarază, căruia aveam să-i devin curând apropiat, ci și de minima frumusețe a purtării, nu spun colegiale, dar măcar omeneste... Amintindu-mi recent această scenă, petrecută cu peste jumătate de veac în urmă, colegul meu cel tocmai ieșit din aulă îmi preciza că a dat peste mine mergând liniștit spre casă, străin de ceea ce tocmai se întâmplase în forul roșu al liceului, în care eu n-aveam ce să caut, nefiind utecist, având sub braț *Amintiri din Junimea* de Iacob Negruzzi.

Uitasem de întâlnirea aceasta, dar nu și de tragicul episod pe care tocmai îl trăise nenorocitul meu coleg, care, nu peste multă vreme, i-a tras o tuberculoză cu hemoptizii, sanatorii, dereglări ale curriculei școlare etc. Colegii lui rămăseseră pe loc să „dezbată” unul dintre romanele programei școlare: *Așa s-a călit oțelul*, de N. Ostrovski, iar eu, acasă la gazdă, să pornesc, începând cu *Amintirile* lui Iacob Negruzzi, în lunga căutare de o viață a drumului parcurs de Titu Maiorescu, în spațiul de formare a literaturii române, și să mă apropii de Eminescu în alt fel decât cel sentimental de acasă, vreau să spun casa părinților și a bunicilor de ambele părți, copleșitor de sentimental și magnific. Un

Eminescu filozof și român.

Mă retrăgeam în biblioteca liceului, ale cărei rafturi, acoperind pereții până la tavan, lăsau o ușoară burtă sub greutatea cărților ori a colecțiilor de periodice. De cele mai multe ori, eram singurul cititor al acestui foarte important sanctuar școlăresc devenit dintr-o dată caduc. Bibliotecară era frumoasa doamnă Matilda Anagnoste, cu părul alb și fața roză, efigie a distincției. Era mama viitorului magistrat Victor Anagnoste, mai mare cu șapte ani decât mine, și care, mai târziu, la București, avea să devină vicepreședinte al Asociației Internaționale a Juriștilor și soț al talentatei actrițe Gina Patrichi. Soții Anagnoste locuiau în fosta casă a profesorului Emest Juvara, creatorul chirurgiei modeme românești, de pe strada Orlando, colț cu bulevardul Lascăr Catargiu... Biblioteca era un concentrat de vremuri apuse, o insulă pacifică într-un ocean deloc pacific. Cărți cu autograf, care mă fascinau: Mihail Sadoveanu, I. Al. Brătescu-Voinești, Nicolae Iorga, Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu, Simion Mehedinți, Mihail Costăchescu, Ioan Bogdan etc. După o perioadă de negație și chiar de silă (am să povestesc odată de ce), aici am simțit primul fior sadovenian autentic, încât și astăzi țin minte crâmpieie din *Ruini ori În Pădurea Petrișorului* ș.a., care m-au învrednicit cu o sensibilitate euharistică grație căreia și acum pot desluși ceea ce

C. D. Zeletin copil.
Foto: Saulea, Bârlad, 1945

este strict sadovenian în opera imensă a acestui prozator extrem de fecund, citit totuși de mine în întregime... Peretele de miazăzi al bibliotecii păstra colecția de periodice, de la *Convorbiri literare* la *Viața românească* și altele, colecții cu unele știrbături. Vă puteți închipui ce eveniment de viață am trăit dând peste numărul din *Convorbiri literare* cu *Venere și Madonă* de Eminescu...

Léon Daudet vedea în poetul parnasian Leconte de Lisle, pe la a cărui curte lirică mi-am făcut și eu un scurt stagiul, „o fiară de bibliotecă”, mirosind a pernă de scaun funcționăresc, îl vedea pe unul din acei *Les assis* ai lui Arthur Rimbaud... Eu n-am fost nici *șoarece*, nici *fiară* de bibliotecă: am fost *copil* de bibliotecă, adică înger... După anul 1952, praf și pulbere s-a ales de biblioteca liceului, când, prin ordin „de la partid” (era cam evitat epitetul „comunist”, anume pentru a forța elevii să nu-l perceapă prea dur), cărțile au fost ridicate, duse mare parte în groapa de var din curte, de li s-a dat foc, ori cărate cine știe în ce tărâm al pierzării. Astăzi, după trecerea unei jumătăți de veac, biblioteca, transformată în clasă, îmi poartă numele...

Cum spuneam, de multă vreme aveam intenția să ard aceste caiete, dar tot amânam. În viața mea împărțită profesional în două, erau atâtea de făcut, încât numai de clasarea unor hârtii vechi nu-mi ardea mie. De fapt, mi-aș fi găsit poate timp, dar amânam. Un an, un deceniu, două, trei, patru, cinci, șase... Amânarea însă nu era o lene ori urmare a vreunei tândălituri care, în cazul meu, se explică prin oboseala permanentă (în care intră și oboseala luptei împotriva oboselii), urmare a vreunui sentiment puternic sau chiar a vreunei rațiuni, ci mai era – e posibil – și acea tendință maladivă de a tergiversa lucrurile, lăsându-le

rezolvarea pentru ultimul moment. În medicină, această tendință irepresibilă poartă un nume rar: procrastinație. Mi-e greu să spun dacă ar fi fost vorba despre așa ceva...

Abia acum, scriind ceea ce scriu, îmi dau seama că, de fapt, nu aceasta a fost prima ardere a manuscriselor! Alta, parțială și înfricoșată, a fost cea dintâi. Ea s-a petrecut în vara sau toamna anului 1949, și iată de ce. Gazda noastră, Madam Anton, (spun „noastră” deoarece eram coleg de clasă cu fratele meu mai mare, Paul, numit și Lulu) ținea mai mulți băieți în îngrijire. Printre ei se afla și Constantin (Ticu) Aftene, fiu al unei familii elevate, și poate chiar bogate, din Vutcani, sat de prin părțile Vasluiului. Liniștit, fin, distins, era cam rezervat, sau poate așa mi se părea mie care eram mai mic decât el cu trei ani. Îmi aduc aminte că avea câteva degete zburate de explozia unei grenade, în vremea războiului. În iunie 1949, la petrecerea de după bacalaureat, al cărei triumf a fost și a rămas dezlegarea limbilor, va fi spus și el una și alta despre partid sau despre Uniunea Sovietică sau despre comunismul care începea să muște serios. A fost de ajuns ca un coleg (S.) să-i vândă securității pe vreo zece dintre ei, în frunte cu excelentul și prietenosul profesor de fizică Th. Armeanu, pentru a fi arestați... Mai târziu s-a aflat că, împreună cu profesorul, câțiva dintre ei au murit în temniță. Ticu Aftene a făcut o tuberculoză severă, dar a scăpat. A lucrat, după ieșirea din pușcărie, ca maestru în construcții, dar firul vieții de intelectual, pentru care avea chemare, i-a fost deturnat. L-am revăzut după vreo 20 de ani...

Gazda ne-a ascuns tragedia. De altfel, în momentul acela, eu mă aflam în vacanță la Burdusaci. Revenit la Bârlad, întâmplarea cu Ticu m-a frapat foarte mult și mă așteptam la o percheziție, dar aceasta n-a avut loc. Eu însă mi-am revăzut atent caietele de poezii, arzându-le de data aceasta cu adevărat, în sobă, pe cele care aveau legătură, în vreun fel sau altul, cu tabu-urile comuniste, necruțând nici cea mai suavă aluzie care ar fi putut atrage atenția vânătorilor de cuvinte speciale. Totuși, mai păstrasem câteva: avusesem grijă ca tuturor celor ce aveau ca subiect istoria, țara, neamul ș.a.m.d. să le atribui însușiri metaforice ale florii de *Romaniță*, mizând pe lexemul *roman* din acest substantiv, având, de altfel, etimologie slavă, care numește cunoscuta plantă medicinală, alinătoare sau vindecătoare. Este dragul nostru mușețel, de etimologie armână: *mușat* însemnând frumos, aici diminutivat... A continuat totuși să-mi fie teamă, și atunci i-am dat romaniței, adică României celei rotunde, numele științific, latin, *Chamomillia*, mizând și pe naivul quolibet *cam umil(ă)*, *cam umilit(ă)*, umiliniță în care vedeam învăluită România. Nu după multă vreme, temându-mă și mai mult, le-am ars și pe acestea, ascunse metaforic sub numele farmacologic ale atât de minunatei flori, folosite pentru însușirile ei oxireducătoare la calmarea durerilor și distrugerea microbilor. Și... cântată de Duiliu Zamfirescu într-un bun sonet, *Culcate-s romanițe*, astăzi uitat ca și autorul ei...

Am amânat arderea manuscriselor și pentru că am un sentiment de sfințenie pentru orice rod al unei munci încheiate. El coexistă paradoxal cu pornirea de a reface textul la o nouă lectură. Nu stivuesc paginile asemenea lenjeriei călcate între care se presară levănțică... Se mai adaugă la motivele amânării și faptul că, dacă aș începe

dezastrul, ar începe să mă apese negarea copilului ori a adolescentului ce le-a scris, făcând-o cu brutalitatea gestului matur și nu cu blândețea reflexivă și îngăduitoare a disocierii liniei evolutive față de cea înțepenită în găicile unei anumite vârste. Mi-a fost teamă apoi că, procedând astfel, șterg din amintire o fațetă importantă a vieții de copil creând goluri triste și penibile în coerența copilăriei, așa cum îl îmbătrânesc pe omul încă verde ruperea fotografiilor ce-l reprezentau copil ori sporul progresiv al lapsusurilor.

Apoi, rupând textele – ce erau, totuși, creații – aș fi înviat un simțământ vag, după care urzirea e a Binelui și destrămarea e a Răului, or eu aș fi destrămat, sfâșiat, neantizat...

Am amânat și dintr-o stranie și oarecum inexplicabilă dragoste ce port lucrurilor vechi, iar manuscrisele deveniseră, pe măsura trecerii anilor, tot mai vechi, tot mai ziditoare a cetății trecutului personal...

Am amânat din respect față de un copil pe care îl simt că dispune de o altă identitate decât cea prin care mă recomand eu astăzi... Și pe care trebuie să-l respect într-un sens ce nu mi-e clar.

Am amânat și dintr-un soi de deșertăciune care se luptă ca întinderea temporală să nu-i fie știrbită.

În sfârșit, poate am amânat și din slăbiciunea de a lăsa numai cât să fie bănuț, nu și cunoscut, copilul ce eram, ca într-o sinestezie a simbolismului... Probabil pentru a părea mai bogat, mai felurit, mai interesant... În orice caz, important nu.

Asta nu înseamnă că am renunțat să le rup.

*

Într-un fel e neonest și indiscret să vorbești despre arderea manuscriselor tale. N-ai decât să le arzi fără să pomenești de rugul prin care le-ai trecut într-o altă formă de agregare ori de coșul de hârtii unde le-ai aruncat. În fond le-ai răpit infimul procent de spirit în favoarea materiei sută la sută. Le-ai insultat... Atunci mă întreb de ce o fac.

Din prezumțiile vanității?

Din slăbiciune îngâmfată?

Din dorința deșartă de a intriga?

Din exhibiționism?

Din iscusința inutilă și perversă ca, într-o optică ondulatorie, să-ți fie dedusă semiunda pozitivă din semiunda negativă, reprezentată de nemăsuratul gol, ce poate fi imens, pe care îl crezi prin ardere?

Un pic din toate acestea trebuie să fie, fără îndoială, dar – dincolo de pudoare – răspunsul stă altundeva. Aspirând spre înalt, spre spiritual, sufletul meu, încă legat de un trup precar, se simte stingherit să fie asociat cu scoriile ori cu zvâcnirile eșuate ale sufletului ori ale vouinței. Resimt aceste reziduuri ca pe o maculare adusă grăuntelui pur a ceva desăvârșit ce-mi sălășluiește în suflet și care mi-a ținut sus întreaga viață. Le resimt ca pe un toxic volatil care mi-ar altera aerul alpin ce sunt menit să-l trag în piept cu fiecare inspir și-l trag.

Am simțit de când mă știu sfârșitul vieții mele fiind sus, nu jos, consumând o ascensiune, nu o coborâre. Or, toate aceste însăilări ce mi-au plăcut la vremea lor, le-am iubit poate, au adunat șovăiri, nenimeriri, imaturități, iar, câteodată – vai! – acel amestec bizar de tinerețe cu bătrânețe numit în patologie *progeria* sau sindrom *Hutchinson-Gilford*,

greu ochilor să-l privească: pentru un scurt timp, copilul e drăgălaș și place, dar nici n-apuci să te bucuri de copilăria lui că și năvălește peste el monstrul bătrâneții, făcând din el un copil care este în același timp moșneag... Îmi cer scuze mie, mai întâi, că mă bruschez, poate pe nedrept, cu o comparație hidoasă, ce ține mai curând de teratologie, pentru a realiza schița unei realități ce se putea face cu linii mai subțiri și în afara patologiei... Așa și cu poeziile copilului, pe care tocmai l-am traumatizat cu o comparație extrem de dură: plac autorului câtă vreme e copil. Ca să-i placă adultului sau vârstnicului care a devenit între timp, trebuie să tindă spre o realitate, o desprindere, o uitare *sui generis* a realității pe care aș numi-o, cum spuneam, o răpire... Or, toate aceste poezii, pară ele câteodată și fără cusur, cu șovăirile, imaturitățile, stângăciile, uneori cu caraghioslăcurile lor, trebuie destinate nimicului care e dincolo de ardere. Când nu voi mai fi, sufletul își va dormi somnul de veci pe un alb nor cumulus, smerit că n-are să fie chemat sus, dar nu va fi nici tras jos, printre hârtii discutabile, care s-au hrănit cu viață tânără.

Pe acestea din urmă, nimeni nu le va discuta, sau – eventual – va săvârși ceea ce săvârșesc eu, ba încă va mai arunca și câte un cuvânt de ocară sau vreo imprecizie ceva... Această dorință de liniște obținută prin debarasare m-a stăpânit toată viața ca într-un budism latent.

O viață activă, închinată alegerii, cernerii, deosebirii dintre urât și frumos, dintre rău și bine. Nu am fost supus niciunui Diktat. Veșnic am ales, veșnic am cernut, veșnic am disociat, veșnic m-a nins cenușa unor astfel de ardere. Sufletul meu, fericit zbuciumat, a fost o distilerie. Cine te poate osândi că alegi lamura, adică esența fructului ce ești, și că arunci tescovina ori că suflă peste zbuciumata sită a grăunțelor tale, ce le-ai tot zăbătut de la stânga la dreapta, împrăștiind hoaspa în cele patru vânturi?!

*

Simt amestecate semnele toamnei târzii cu ale iernii grăbite. Nu mai pot deosebi vântul autumnal, care face să te țină într-o coastă, de sarea așternută subtil de iarnă pe carnea crudă. Trebuie să pun ordine în lucruri pentru o estetică metafizică, nu ordine mecanică, ușoară prin stereotipiile ei, urmând o estetică senzorială. Manuscrisele invocate pot fi numite deopotrivă „încercări pe hârtie” și „transcrieri”, evident, pe hârtie. Nefiind, dintr-o nefericire fericită, tipărite la vreme, stăteau ca răposatul în raclă și cu cât ar fi stat mai mult, le-aș fi jelit mai mult și mi-ar fi făcut rău mai mult. De fapt, nu le-aș fi jelit pe ele, ci viața investită în ele, care și așa s-a dus...

*

Ce să mai scriu la arderea manuscriselor?! Să imprim pe hârtia candidă un sigiliu de cenușă? Dacă le-am ars înseamnă că nu mai există. Dacă vreo instanță îmi va cere cumva dovada existenței lor, nu voi putea aduce mărturie concretă nici copilăria și adolescența duse, consumate, poate pierdute, căci ele și-au pierdut graiul, iar cenușa nu poate să aibă valoare de probă... Doar unele gânduri, reflecții ori impresii de sinucigaș prin piromanie. Numai că sinucigașul ia cu el și gândurile și reflecțiile și impresiile.

Este, în ceea ce spun eu, un fel de a te privi pe tine însuși, după ce ai dispărut, fiindcă tu ai fost Manuscrisul. Eu iarăși vorbesc despre lucruri grave acum... Dar dacă vrei

să dispari cu desăvârșire, de ce mai trebuie să te privești ori să te descoperi pe tine în niște hârtii nevrednice rămase în această zgură a vieții sufletești și spirituale, în acest zaț al jocurilor de care te-ai despărțit? Asemenea osânditului la moarte cerând, înainte de secunda finală, să mai tragă un fum de țigară! Bănuiești cumva că în acel moment ai putea să te descoperi pe tine cel de atunci mai bun decât cel care ești acum, după ce ți-ai parcurs viața, și că adevăratul evoluat erai tu, acela, neevoluatul?

În fond, este vorba de o întoarcere de felul nostalgiei, adică o revenire pe meleagurile natale, o ultimă privire în urmă spre cele în care ți-ai topit luminoasa parte urcătoare a vieții: hârtiile, care, în timp ce tu ai mers înainte, ele au încremenit...

Făcând ceea ce fac, mă mai gândesc și la faptul că aș putea să las testamentar arderea în seama pușinilor mei urmași colaterali, dar nu știu de ce aș face-o, căci ei poate ard, poate nu ard o iubire care a fost/n-a fost pentru ei. Un autodafe fără durere și părere de rău nu mai e un autodafe, poate fi înlocuit cu orice formă de dispariție. Sau cu neglijarea acestei drame pe care n-au trăit-o și de existența căreia poate nici nu-și dau seama... Pe de altă parte, nici nu sunt sigur dacă mi-ar respecta dorința, sau poate vor face haz de încă o slăbiciune a mea, ba încă și aceea postumă. Și apoi, dacă uită ei de mine, or să-și aducă aminte de *paperasses*-riile mele?! De ce să prelungesc eu agonia unor hârtii? Pe cine să mai întâlnească ele și, mai mult, cui să-i mai stârnească interesul, mai ales că eu simt cum se apropie un ev al apatiei?!

Privind mai cu desprindere subiectul, nu fac – prin nimicirea nimicurilor literare – decât să-mi ușurez sora, Gabriela, ori neamurile apropiate ce-mi vor umbla, în derută și vrând-nevrând, prin sihla hârțogăriilor după ce n-oi mai fi. Pe cei sensibili la artă îi scutesc de bătaia de cap pe care le-ar da-o căutarea înțelesului cutărui vers, a cutărei pagini, de limpezirea vreunei intuiții valorice, de lămurirea vreunui cuvânt rar (am obiceiul!) ș.a.m.d.

În felul acesta, îi ajut să fie simpli cu mine și să rămână cum sunt, adică numai posesorii încurcăturilor proprii, nu și ai încurcăturilor altora. Adică să mă parcurgă repede și fără bătaie de cap, fără praf în plămâni și pe degete, fără îmbâcsire și silă. Uitarea îi va întâmpina astfel mai cu plăcere...

Apoi, nu știu cu ce ar spori cunoașterea scriitorului ce sunt, ce ar mai putea spune cititorului viitor șovăirea între o variantă sau alta a poeziei unui copil și pe urmă a unui adolescent, obsedat de recomandarea *Si j'écris quatre mots, j'en effacerais trois...* și altele ale aceluiași Boileau, prin care sporesc muncelele de hârtie... Mă gândesc la vremuri nu prea îndepărtate, când însuși scrisul va dispărea datorită schimbării mijloacelor de comunicare legate de văz și de auz, cu mijloace virtuale, viitor în care omenirea, din ce în ce mai deprinsă cu lenea, se va scâldea într-o mare de Shakespeari, Alighieri ori Pascali...

Dar să revin la clipa în care scriu acestea.

Le mai ard și din groaza, trăită mai ales în fanteziile mele, de a mă privi, retrospectiv, în metamorfoză: dacă aș fi fluture cu aripile capodopere picturale cu putere de fascinație, cum oare m-aș mai privi în ipostaza mea anterioară de omidă târătoare pe frunze ori de pupă

sufocată în temnița coconului și atârnată, comic, pe o creangă? Ar fi aceasta o contaminare a viitorului, imaginat, cel puțin ideal, prin reziduri otrăvite de trecut, viitorului meu refuzându-i-se puritatea, lăsându-l pe vecie maculat chiar de cel care l-a urzit.

Ar fi o sinucidere prin trecut.

*

...De fapt, cum spuneam, nu voi arde manuscrisele, ci le voi rupe. Practic, n-am nici unde, n-am nici cum. Sobele îmi sunt sigilate de lucrătorii de la gaze. *Îmi imaginez* că le voi arde, ca să dispară orice urmă organică (suport al vieții) și ca să-mi închipui că le-am restituit neantului spre care râvneam. Arderea rămâne, deci, o metaforă.

Ruperea e schingiuirea, exercițiul unui torționar care încă mai este posesorul câtorva rămășițe afective pentru victimă. Și, ca să spun adevărul, chiar le-am auzit pe unele, rupându-le, cum scânceau! Cele mai galbene. Cele pe hârtie albă și groasă pâraiau, formă sonoră a arderii, afurisindu-mă viril: se copseseră între timp, dacă nu cumva se răscopseseră fără să se mai fi rumenit!

Instantaneitatea arderii hârtiei îmi pare că va înlătura o tortură, deopotrivă a hârtiei, care a înghițit buchisiri și străbateri de fulger, și a biet sufletului meu.

Și mai este ceva. Am un sentiment de milă față de chinutele hârtii mâzgălite ale copilului și adolescentului, ale copilului tras cu violență înainte de către adolescent ori ale adolescentului întârziind în copilărie cu o dulce lene. De fapt, e un fel de milă a gădelui pentru victima lui, care s-a gândit că e mai bine pentru osândit să înlocuiască spânzurarea ori tragerea pe roată cu ghilotinarea cea fulgerătoare.

...Cu decenii în urmă, am asistat, de la oarecare distanță, la arderea în mijlocul unei curți, de către o nonagenară, a unui geamantan plin cu scrisori de dragoste cărora – am multe motive să cred – nu le răspunsese încurajator în acea tinerețe aureolată zadarnic. Păzea focul dreaptă și impasibilă ca o cariatidă, nu ca o vestală, care și-ar fi arătat într-un fel sau altul dulceața ocrotirii lui. De fapt, nu-l păzea, ci aștepta să se stingă... Nu iradia nicio impresie de ritual sau de cult...

Domnul C. D. Zeletin, revenit, ca în fiecare lună mai la Bârlad, pe înflorita Alee Vlăhuța din Grădina Publică

*

Paradoxul acestor reflecții stă în aceea că sunt uvertura la ceva ce se închide. O închidere care, obiectiv, e aproape, iar subiectiv e foarte departe... Vai, bieții bătrâni, atârând de speranță ca naufragații de o scândură!

Octogenar, mă întreb dacă n-am insultat destul vârsta verde cu o bătrânețe care deja nu mai e scurtă... Pe de altă parte, mă mai întreb dacă nu cumva purific prea mult, făcând ceea ce fac și scriind ceea ce scriu, relele de-atunci, adică ceea ce socot a fi rezidii literare, lipsind amintirea vârstei vibrante de viața la care avea dreptul, așa cum a fost ea. Dacă nu cumva am creat prin ardere un paradis artificial, coborând-o prin înălțare la treapta gazului ideal al unui opiu.

Exigența pe care o presupune arderea servește, în ultimă instanță, bunăcuviința, înclinarea profund omenească de a te îngriji să nu lași după tine lucrări îndoielnice, nefinisate, neduse până la capăt, neglijente, atârănătoare în haos – dacă nu ești ocolit de har ori ești rob frivolității sterpe – , înseamnă a te pregăti pentru marea euharistie, a te curăța în sens duhovnicesc, înseamnă că nu ai uitat faptul că trebuie neîncetat să stai cu fața spre Dumnezeu, adică spre Desăvârșire, undeva pe drumul către El, către Ea...

*

Citind primele poezii ale copilului de 10 ani, mă rușinez de mine însumi: îmi dau seama însă că trăiesc o nedreaptă stare sufletească, hrănită de orgoliu și de lipsa milei. Ca și cum aș fi ajuns adult și apoi vârstnic prin meritele mele. Necruțător față de un copil care îndrăznește să se înalțe prin artă, așa cum o intuia el, negându-i acum arta, îi profanez o înălțare care-l ferecea. Iar dacă îmi dau seama de asta și-i trăiesc nefericirea, înseamnă totuși că acel copil încă există în mine, dar iubesc mai mult adultul care-l face să sufere, decât îl iubesc pe el, adăpostitul în mine...

15 februarie 2016

Noutate editorială

Joi, 2 iunie 2016, a ieșit de sub tipar la Editura Spandugino din București, în colecția *Distinguo*, într-o elegantă casetă în două volume (vol. I, 713 p., vol II, 839 p.), cartea domnului C.D.Zeletin, *Scrieri 5*, conținând ampla cercetare de istoriografie muzicală și eseistică, de mare importanță pentru Bârlad și deopotrivă pentru țară: *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă, născută Kostaki Epureanu, și începuturile carierei pariziene a lui George Enescu*. Cartea va fi lansată la Târgul Gaudeamus din București, la sfârșitul lunii noiembrie a.c.

Nicolae CRETU

CEZAR IVĂNESCU: PROBA TIMPULUI

Dacă întâlnirea sa cu „acea cu răs frumos“ nu s-ar fi produs nedrept de grăbit, poetul **Cezar Ivănescu** (născut la Bârlad: 6 august 1941) ar fi urmat să împlinească 75 de ani. Motiv pentru care, cu gândul la el și la Mihai Ursachi, venit pe lume în același an, îmi zic că, la Iași cel puțin, 2016 e un *An al poezilor*, cum este și unul al mării *Istoriei călinesciene* (apărută tot în 1941 și *scrisă la Iași*). Cetatea noastră universitară, a literelor și artelor, mai larg: a culturii, nu poate, nu are dreptul să lase să treacă oricum astfel de pagini din calendarul unei memorii supraindividuale, liant peste timp.

Poate că cel dintâi lucru de făcut în ce-l privește pe poetul „Baaadului“ ar fi tocmai scoaterea lecturii poemelor sale de sub mult prea acaparatoarea „etichetă“ a obsesiei thanatice, din perspectiva unora, chiar a thanatofiliei. Nu se poate, desigur, contesta recurența cu adevărat obsedantă a morții în lirismul ivănescian, nici unele semne, oricât de rare, de ușoare alunecări în manierism, pe linia acestei, de recunoscut, dominante la el. Dar, în cele mai memorabile pagini ale sale, Cezar Ivănescu nu „cântă“ moartea *în sine*, nu revine la motivul și topos-ul ei dintr-o inerție autorepetitivă, steril simptomatice și atât, ci desfășoară o întregă și amplă, rafinat nuanțată paletă de ordinul semanticii sale poetice, nu fără legătură și cu o tot atât de bogată gamă a tonalităților unor astfel de nuanțări și variațiuni, de neîncăput în clișeul vocației thanatice, „întemeiat“ pe simpla și superficiala observație cantitativă, statistică.

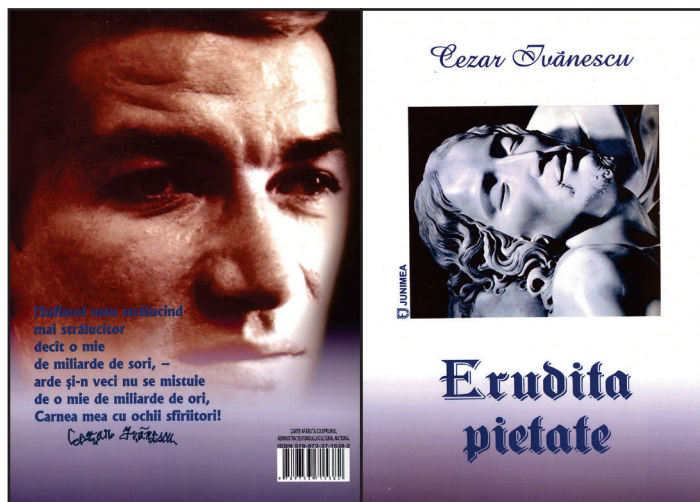
Îngemănarea Eros-Thanatos e veche în poezie, e de când lumea... poeziei, dar ceea ce contează, de la un poet la altul, ori chiar la unul și același, de la o pagină la alta, este *refracția*, resemantizarea, accentul distinct, subtil înnoitor, adică exact ceea ce nu poate fi nici simulat, nici contrafăcut, proba regală a autenticei creativități lirice și a sensibilității de la temelia ei. Iată: „îndrăznesc să spun că era/ o iubire mai pură ca o/ suferință trupurile noastre/ de untdelemn curat/ luceau asemenea unor tronuri vecine“. Ca la Blaga, e o majestate ritualică a erosului, referința thanatică nu are nimic maladiv, ea e implicată adânc în nobila transfigurare a „literii“ carnalului, ridicat la o altă treaptă: „frumoasă/ când o doream căci frumusețea/ nu e formă ci o stare/ trecând peste carnea goală/ ca un vânt de roșată-n/ obrazul pal al unei/ prezumtive defuncte“ (*La Baaad*). Un metaforism reconfigurator de sens într-o astfel de reciprocă interogindire, inter-revelare dialogică *viață vs. moarte*. Obsesie *creatoare*, da, dar nu simplă acumulare a frecvenței tematice, motivemice.

În orizontul aceluiași proces de intermodelare semantică (evident, în logica pur *conotativă* a poeziei) își

developează iradierile metaforico-simbolice și numeroasele accente de dramatism existențial ivănescian: „lo nouă știință, o nouă gnoză înalță sufletul/ dar eu mă îndrept tot mai des, spre locuri cu totul umile/ unde am fost îngenuncheat/ unde nimeni nu era lângă mine (...) nu mi-a lipsit curajul/ de-a mă duce acolo unde nu te-ajută nimeni/ și tot ce m-a lovit eu am primit în față“ (*Acolo unde nu te-ajută nimeni*): „celula morții“ nu este decât, metaforic vorbind, o necesară cutie de rezonanță a sensului grav, asumat, dat existenței, viețuirii-„locuire“ (*wohnen*), holderliniană-heideggeriană. „În chip poetic locuiește omul“: așadar, versuri purtând o aureolă de irizate sugestii evanescente, ale lui a fi *în lume* (*Dasein*).

Drept pentru care, șirul zilelor trăite, întâmplările umane și întâlnirile duratei sunt sursa adâncă, și nu de suprafață, a poeziei autentice. Atâtea poeme ale lui Cezar Ivănescu sugerează o lectură mutuală, biunivocă, a *diurnului viețuirii* în relația lui cu *nocturnul scrisului*: „Ifața mea supusă la câte n-a fost, peste zi/ ca untdelemnul au curs pe ea/ vorbe, râsete și plânsete. noapte, te invoc! (...) blândă hârtie, tu-mi ești ca o mască/ pe care o scot de pe față/ și pe spatele căreia îmi scriu viața“. Dar dacă bătaia cu sine, cu propriile limite, în fața „hârtiei albe“ are un sens de un alt ordin, superior, decât acela al unui atât de comun și, cel mai adesea, înșelător, steril orgoliu de autor, e pentru că asupra actului de creație veghează, acolo, „între perfecțiunea vieții/ și a morții/ un vierme cât un cal“, nu doar o metaforică fantasmă de imaginar poetic, ci o adevărată cheie de lectură a *spiritului* acestui lirism, dincolo de *litera* lui: „acest cântec nu e altceva decât/ o întrunire de voci care mă apasă“.

Poeții adevărați rămân vii în acel *anotimp solar al lecturii*, care la Cezar Ivănescu nu poate fi nicicum redus la eticheta thanatofiliei.

Lucian VASILIU

DON/ DOM CAESAR – 75

originală, are viitor. Dovadă și recenta antologie, însoțită de studiu critic relevant, apărută la editura „Nemira”, proiect finalizat de Daniel Cristea-Enache.

Iași, august, 2016

Moto:

Am citit volumul lui Cezar Ivănescu în redacția editurii Cartea Românească. Din zecile de volume care ne vin, deodată am auzit o voce obsedată de un singur sentiment cântat cu o mare adâncime și forță de expresie...

(Marin PREDA)

Aniversarea/ comemorarea, evocarea/ invocarea, oricum am numi evenimentul din urbea lui Tache, Ianke și Cadâr, în ziua „Schimbării la față”, a fost o amiază spirituală fascinantă, cu profesori, institutori, dascăli, scriptori, o oră junimist-maioreșciană dedicată zilei de naștere a lui Don/ Dom Caesar/ Cezar, sub semnul magic al Școlii și al Academiei Bârlădene:

*!am fost copil în Baaad și-nafară
de mine nimeni n-o mai poate spune,
or cine poate spune că am fost copil
în Baaad când toți de ea amintindu-și
au ochii în lacrimi?
(„Copilăria lui Ario Paradis”)*

Întâlnirea moderată de infatigabila magistră Elena Monu, secondată de rafinata concitadină Elena Popoiu, a fost o bună ocazie de a reflecta, între rafturi impozante de cărți, între prieteni, colegi, la consistența și relevanța moștenirii culturale datorată familiei Ivănescu: George/ Gheorghe, lingvistul, Dumitru, istoricul și Cezar, poetul prin excelență.

Menționăm că editura „Junimea” pregătește o ediție specială Cezar Ivănescu la 75 de ani, proiect al criticului literar Bogdan Crețu, că „Numele poetului” este colecția nouă de poezie pentru debutanți, sintagmă care păstrează memoria cenaclului cu acest generic: atelier de creație, la București, păstorit, inconfundabil, de insurgentul nostru baaadean.

Am sugerat, în condensatele zeci de minute colocviale, prietenia celor trei remarcabili poeți legați în chip special de prestigioasa editură ieșeană: Ioanid Romanescu, Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, într-un context mai larg, al relevantei grupări literare care îi evidențiază pe Adi Cusin, Dan Laurențiu, Mircea Ciobanu, Petru Aruștei, Cristian Simionescu, Nicolae Turtureanu, Emil Brumaru...

Ne-am convins și „acasă” (la catedră cu Harry Zupperman, Constantin Parfene sau Mihai Daraban), că dialogul și artele ne relevă „mai multă liniște ca-n/ miezul mărului”, că poezia cezarivănesciană, răbdătoare, profundă,

Post-scriptum la Consemnarea invocării spiritului cezarivănescian în urbea lui Tache, Ianke și Cadâr, întâmplată la reuniunea Academiei Bârlădene din 6 august 2016:

*S-au cuibărit greierii în urechile mele,
cad nucile pe acoperișele Junimii,
poc!, poc!...,
(trap, trap-ul verii s-a dus!),
mă bucur că ați primit semnele mele,
imaginile foto,
rândurile mele
care vă îmbrățișează autumnal,
indicibile doamne... baaadene!*

Lucian V.

Pe treptele Academiei Bârlădene,
invitații ieșeni și
„academicieni bârlădeni”

Elena Monu și Elena Popoiu în fața casei
din Bârlad unde a locuit familia lui Cezar
Ivănescu în perioada studiilor universitare
ale scriitorului

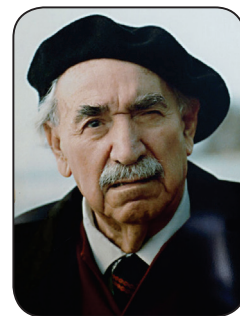

Elena Monu, Nicolae Crețu, Mariana Mănăstireanu, Mihaela Tudor, Lucia Blănaru, depănând amintiri despre colegul de odinioară, în localul amenajat în fosta casă a familiei Ivănescu

MARGARITA TUTOVEANU*

S-A ÎNTORS ÎN ȚARĂ PAMFIL ȘEICARU

Ultima dată când l-am văzut la Dachau în Germania, în 1979, era deja un om bolnav, sfârșit – umbra celui care fusese spaima ziaristilor de la *Curentul*. Din omul care mi se părea un colos când îl vedeam în casa unchiului meu George Tutoveanu – la Bârlad, pe vremea când eram copil – n-am mai văzut decât un bătrânel neajutorat, învârtindu-se printre niște lucruri sărăcăcioase răspândite în două cămăruțe. Singur, uitat de lume, numai cu amintirile lui, cu ziarul lui pe care încă îl mai scotea acolo, departe de țară. N-am știut când a murit. Am văzut mai târziu, într-un ziar adus din străinătate, fotografia mormântului – o troiță din lemn sculptat – mărturie românească a unui exilat ca mulți alții.

Duminică, 10 februarie 1991, mi-a dat telefon o cunoștință să-mi spună ce ascultase în ajun la *Europa Liberă*: că tocmai în dimineața aceea vor fi aduse la Cimitirul Sf. Vineri osemintele lui Pamfil Șeicaru. M-am îmbrăcat imediat și am plecat. Ninsese mult, câteva zile în șir – era în cimitir zăpada până la genunchi. Nu știam încotro s-o iau, exista cumva un cavou al familiei Șeicaru? Rude știam că nu mai are. Întrebam pe toți din jur, nimeni nu știa nimic. Eram convinsă că această ceremonie fusese organizată de Asociația Ziaristilor – deci trebuia să văd un grup mai mare pe undeva. În cele din urmă am întâlnit un bărbat de vreo 80 de ani, care mi-a arătat printre alei, spunându-mi că acolo unde sunt groparii tocmai s-a aruncat pământul peste osemintele celui care a fost directorul unuia dintre cele mai importante ziare din țară la epoca respectivă, *Curentul*.

–Dar cine l-a adus aici?, am întrebat.

–Se pare că o nepoată, mi-a răspuns domnul cu părul alb.

–Au fost ziaristi? A vorbit cineva?, m-am informat.

–Nu, doamnă, doar eu am evocat o caricatură din *Curentul*, care mă impresionase pe mine foarte mult.

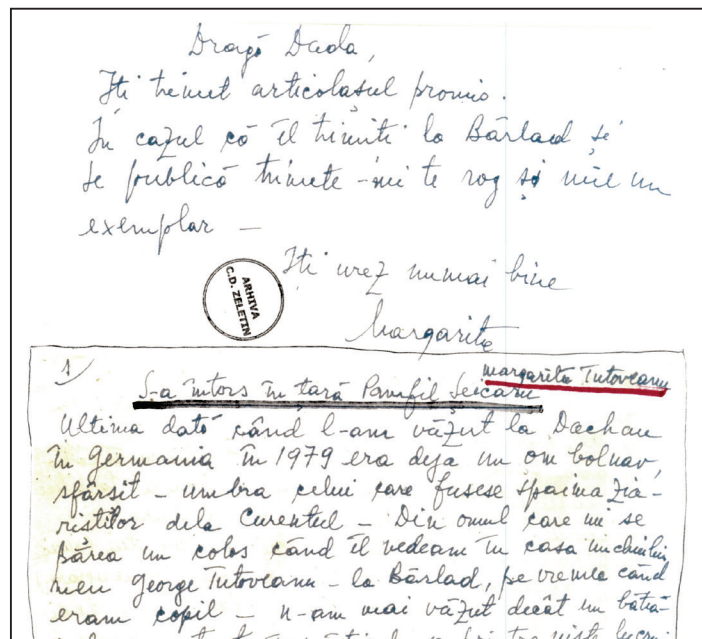
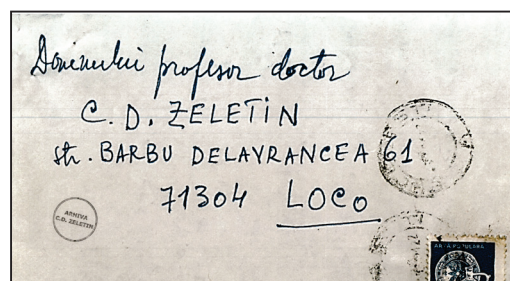
–Sunteți ziarist?, l-am întrebat.

–Nu, am fost sudor, mi-a răspuns blând.

Din graba de a ajunge la mormânt, i-am mulțumit pentru informație și am luat-o printre alei să ajung la locul de unde tocmai plecau groparii. Nu mai era nimeni, doar mormanul de

pământ, o coroană de garoafe și troița pe care o văzusem în ziar, fără nume, fără fotografie. Un mormânt anonim, așa cum fusese pentru țară, o perioadă atât de lungă, marele ziarist.

Am plecat cu regretul că nu-l mai pot găsi pe sudorul pe care-l lăsasem pe alee, să-i mulțumesc că a ținut locul tuturor ziaristilor la primirea, în pământul țării unde s-a născut, a fiului său întru Domnul, Pamfil Șeicaru...

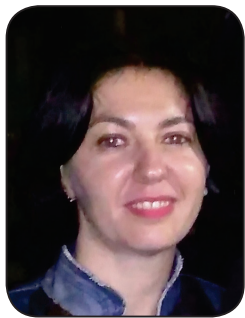

*Ceea ce mă emoționa de câte ori o întâlneam pe Margarita Tutoveanu – nepoata de frate (Jean) a lui G. Tutoveanu – era faptul că, dintre toți descendenții pe care i-am cunoscut, era singura care semăna la chip și la voce cu Maestrul George Tutoveanu.

Cu toate că nu conține prea multe date, scrisoarea Margarinei Tutoveanu este importantă pentru cultura bârlădeană deoarece atestă interesul constant al familiei Tutoveanu pentru viața lui Pamfil Șeicaru. Marele ziarist a trăit multă vreme în ambianța Academiei Bârlădene. Foarte cultivat, avea un spirit forte, exercita o certă influență intelectuală și avea o apreciazabilă priză afectivă asupra întregului grup academic. Era totdeauna la curent cu ultimele noutăți politice și istorice mondiale. Adesea, atât George Tutoveanu cât și mama Zoe îl numeau *fiul nostru*, iar Pamfil îi iubea pe băieții familiei, Polidor și Alexandru; de altfel, în 1928, când avea să creeze la București marele cotidian *Curentul*, i-a chemat pe cei doi frați printre redactorii lui, ceea ce a făcut și pentru Romulus Dianu, nepotul mamei Zoe, scriitor instruit și bine conturat.

C.D.Z.

N.R.: Amintim cititorilor că în două numere succesive ale revistei noastre (4(57)/2014 și 1(58)/2015), am publicat, cu titlul *Acum 40 de ani, Academia Bârlădeană*, pagini extrase din volumul I al *Scrierilor din exil. Figuri din lumea literară*, ediție îngrijită și prefațată de I. Opreșan, Editura Saeculum I. O. București, 2002, pp. 527-547, cuprinzând emoționante mărturii ale lui Pamfil Șeicaru, apărute în exil în anul 1957.

Ramona Elena CHITIGA

170 DE ANI DE ȘCOALĂ CODRENISTĂ

Regulamentul Organic, considerat de istorici un prim act constituțional, aplicat în Moldova la 1 ianuarie 1832, prevedea, între altele, organizarea învățământului de stat. De acum înainte, educația nu mai era expresia inițiativei și voinței boierești sau domnești, ci a preocupării statului. Pe baza hotărârilor Regulamentului din septembrie 1832, s-a dat un nou impuls învățământului, Bârladul bucurându-se de prima școală publică de băieți sub direcția lui Ioan Zăhărescu, deschisă la 1 decembrie 1832: *Școala începătoare*, denumită ulterior *Școala publică nr.1*, apoi *Școala primară de băieți nr. 1*. Lipsa unei școli de grad secundar și nevoia unei instrucții superioare au determinat înființarea, la 20 octombrie, 1846, pe lângă Școala publică nr. 1 din Bârlad, a unui „clas real în care să se învețe și limba latină”, după dorința testamentară a comisului Gheorghe Roșca Codreanu. La 1 septembrie 1858, „Clasul real al Codreanului” se transformă în Gimnaziu, expresie a dorinței ca bărlădenii să aibă o școală mai înaltă, urmând ca în toamna anului 1864, aceasta să se transforme în Liceul „Codreanu”.¹

În rândurile care urmează dorim să ne oprim atenția asupra personalității și faptelor însemnate ale luminatului boier Gheorghe Roșca Codreanu, de numele căruia se leagă temelia învățământului secundar bărlădean, precum și să subliniem momente fundamentale din evoluția școlii codreniste.

Neamul Roșca Codreanu a purtat la început numele Roșca, veche familie de boieri cu moșii în Moldova de mijloc, de ambele părți ale Prutului. Începând de la un Ioan Roșca, trăitor în miezul secolului al XVII-lea, neamului i s-a zis Codreanu (Codrianu, Codranu, Codran), deoarece acesta era vel căpitan peste ținutul Codrului, numit și Codrul Tigheciului, uriașa punte de pădure ce trecea, cu întreruperi, din centrul Basarabiei spre apus, pe deasupra dealurilor Tutovei, până la pădurea Răchitoasa de pe apa Zeletinului.²

La începutul secolului al XIX-lea, Principatele Române trăiau febra redeșteptării naționale prin mijlocirea școlilor și cultivarea conștiinței de latinătate a românilor. Gheorghe Lazăr în Muntenia și Gheorghe Asachi în Moldova au pus la temelia reînvierii românismului școala instituționalizată, concordantă cu prefacerile induse prin pacea de la Adrianopole, devenind cei dintâi apostoli ai nobilei idei. Eftimie Murgu, profesor de filozofie la Academia Mihăileană, a fost acela care i-a sugerat, încă din 1834, lui Gheorghe Roșca Codreanu, știindu-l bolnav, ideea de a-și lăsa averea, prin testament, unei școli. Prin documentul semnat la Viena, în noiembrie 1837, de donatorul muribund, școala urma să se înființeze pe moșia sa Văleni, sat de lângă Băsești (actualmente comuna Viișoara) din ținutul Tutovei. Din motive complexe, școala avea să ia ființă în orașul Bârlad.

Gheorghe Roșca Codreanu a fost, din punct de vedere

intelectual, cel mai înzestrat dintre frații Codreni. Se mișca ușor în literaturile franceză, greacă și germană, ale căror limbi le cunoștea bine. Și-a trăit scurta viață în simțământul iubirii de patrie și-n reveria latinității românilor. Pe moșia de la Văleni boteza copii, dându-le nume romane: Fulvia, Romulus, Nerva, Caton, Marius, etc. A fost unul dintre cei dintâi tineri aristocrați români care, la 7 octombrie 1830, s-a înrolat în armata Moldovei, din care însă a fost nevoit să se retragă după doi ani, amenințat de tuberculoză pulmonară gravă. Aflat la Viena încă din iunie 1837, își scrie în limba greacă testamentul, la 6 noiembrie 1837. A doua zi, tânărul Gheorghe Roșca Codreanu murea, iar testamentul îl instituia

epitrop pe unchiul și nașul său, postelnicul Ioan Kostaki Epureanu, tatăl renumitului politician bărlădean. Cercetarea testamentului în întregimea lui arată generozitatea acestui tânăr nefericit, a cărui operă avea să reverse lumină în sufletele și în mințile a mii de copii ai neamului. Mort departe de țară, trupul său a rămas o vreme îmbălsămat la Viena, prilejuind un demers al cancelarului von Metternich pe lângă Mavrogheni, însărcinatul cu afaceri al Sublimei Porți. Dar postelnicul Ioan Kostaki Epureanu, în seama căruia cădea transportul spre casă al rămășițelor pământești, cere pe cale oficială

înhumarea în capitala Austriei, din cauza costului ridicat pe care îl presupunea aducerea lor în țară. Astfel, Gheorghe Roșca Codreanu va fi înmormântat în Cimitirul Schmerz, astăzi dispărut, din Viena.³

În timpul în care boierul bărlădean își scria testamentul la Viena, nu existau în Principatele Române decât două școli înalte: cea de la Iași – Gimnaziul Vasilian (1828) – și cea de la București, de la Sf. Sava. Bârladul se situează alături de București, Iași și Craiova, ca adevărate focare de cultură. Un contemporan și bun prieten al boierilor Codreni, Iosif Patriciu, spunea într-o scrisoare adresată lui Ioan Popescu: „Nicolae Roșca mi-a arătat de multe ori corespondențele frate-său George cu Eftimie Murgu, fost profesor de filozofie în Academia Mihăileană, și-mi zicea: Murgu a înduplecat pe fratele meu de și-a lăsat averea școlilor.” Astfel, este indiscutabilă legătura lui Gheorghe Roșca Codreanu cu atmosfera Gimnaziului Vasilian, ca și prietenia sa cu dascălii ardeleni, mai ales cu Eftimie Murgu.⁴ Abia în 1846 i s-au putut realiza, în parte, dorințele lui Gheorghe Roșca Codreanu. Pe un referat al Eforiei Școalelor din Moldova din 28 septembrie 1845, domnul Mihail Sturdza încuviința: „Fiindcă folosul unei școale, înființate într-o poliție, este mult mai mare decât acelei dintr-un sat, precum sunt Vălenii, mai vărtos ca astăzi venitul lor însă este mic... Să se înființeze în școala de la Bârlad un Clas Real, în care să se învețe și limba latină după dorința din urmă a Testatorului, și acest Clas să poarte numirea de Clas Real al Codreanului”.⁵

Epitropia învățăturilor publice din Principatul Moldovei,

3 *Ibidem*, p. 83.

4 Iacov Antonovici, *Frații Ghiorghe și Neculai Roșca-Codreanu. Fondatorii Liceului și a Școalei Secundare profesionale de fete din Bârlad*, Bârlad, Tipografia George V. Munteanu, 1908, p. 94.

5 *Ibidem*, p.53.

1 *Monografia județului Tutova*, Bârlad, 1943, p.174.

2 C.D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, București, Editura Vitruviu, 2007, p. 81.

cu adresa nr. 361 din 12 octombrie 1846, trimite Comitetului de inspecție al școlii publice din Bârlad următoarea adresă:

Hotărându-se a înființa la școala publică din Bârlad Clasul fundației Codrianului, unde au a se învăța obiectele după programa aice alcătuită, și pe lângă dumnealui profesor Zăhărescu, mai primindu-se acum și pe dumnealui I. Popescu, cinstitul Comitet este poftit cât mai în grabă a pune în lucrare începerea acelu clas, și a raportului. Epitropia a se mine vadă a se face inscripția „Clasul fundației Codrianului”, ce se va pune asupra ușei clasului.

La 12 octombrie 1846, Academia Mihăileană din Iași a trimis următoarea programă a „împărțirii clasurilor”, atât pentru școala publică, dar și pentru „Clasul fundației Codrianului”:

D[omnul Ioan] Zăhărescu: Gramatica, Geografia, Catehismul și Caligrafia.

D[omnul Iosif] Popescu (Patriciu): Limba latină, Istoria Universală și a Patriei și Aritmetica.

[Epitropi] N. Suțu, Aga L. Roset.

[Secretar], Caliman .

Deschiderea cursurilor Școlii publice din Bârlad, deci și a „Clasului fundației Codrianului” a avut loc la 20 octombrie 1846. Directorul școlii și primul director al „Clasului real al Codrianului” a fost Ioan Zăhărescu.⁶

Se îndeplinea, astfel, dorința lui Gheorghe Roșca Codreanu, care în 1837 scria în testamentul său: *Să se facă o școală pe moșia mea pentru una sută elevi, care se învețe dialectul latinesc.* O astfel de instituție era potrivită atât vechimii Bârladului, atestat documentar din 1174, cât și tradiției lui cărturărești: în Bârlad a existat dintotdeauna un nerv subtil al ctitoriei, un vis al elevării prin carte, o mobilitate intelectuală aparte, asociată frenezilor idealiste și pornirii spre fapte mari.⁷

Înființarea „Clasului fundației Codrianului” însemna un prim pas către învățământul secundar în Bârlad. În primul an școlar al „Clasului fundației Codrianului”, numărul elevilor a fost de 18, aceștia având între 10 și 14 ani, după care a urmat un regres până în anul școlar 1852 – 1853, când școala cunoaște o nouă dezvoltare. Cauzele regresului au fost revoluția de la 1848, repetatele epidemii de holeră, ocupația repetată a Moldovei de către trupele țariste, asprimea excesivă a iernii 1850, secetele care au dus la grave lipsuri alimentare.⁸

În anii de existență a acestui Clas (1846–1858), au funcționat ca profesori oameni erudiți, precum: *Ioan Zăhărescu, Iosif Popescu-Patriciu, Ioan Ionescu, Costachi Nanu, Ioan Popescu, I. Praja, G. Georgescu, Tertulian Tobias, I. Zmeu, Stavrat, I. Dumbravă, Uliș(e) Filaletis.* Ei au continuat să aplice conceptul dezvoltării în armonie a sufletului și a minții, punând la temelie instruirii îmbinarea percepției senzoriale cu reflectarea abstractă a lumii, la o vârstă când personalitatea e în formare. Matematica se afla în frățietate cu gimnastica, filosofia cu lucrul manual, limbile clasice cu muzica, excursiile cu desenul.⁹

La 13 septembrie 1858, „Clasul real Codreanu” și-a încetat existența, deoarece s-a transformat în Gimnaziul „Codreanu”. Încă din 1849, venind spre Iași de la Constantinopol, domnitorul Alexandru Grigore Ghica s-a oprit la Bârlad, unde a fost găzduit în casa vornicului Alecu Sturza. S-au ținut cuvântări, una dintre ele fiind a profesorului Iosif Patriciu Popescu. Acesta a înmănat domnitorului o petiție făcută de el, cu asentimentul locuitorilor

Bârladului, care au semnat-o, prin care se cerea înființarea în Bârlad a unui gimnaziu, cu contribuția statului și a donației lui Codreanu. Transformarea Clasului „Codreanu” în Gimnaziul „Codreanu” s-a oficializat prin adresa nr. 9530 din 13 septembrie 1858, făcută cunoscută de cneazul Dimitrie A. Cantacuzino, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Gimnaziul trebuia să aibă patru ani de studiu. În anul școlar 1858–1859 s-a înființat clasa I; în anul școlar 1859–1860 s-a înființat clasa a II-a, ambele clase având 39 de elevi; în anul școlar 1860–1861 a luat ființă clasa a III-a, iar în anul școlar 1861–1862 s-a înființat cea de-a IV-a clasă gimnazială. Din lipsă de spațiu, noul gimnaziu a funcționat tot în clădirea Școlii publice de băieți nr. 1, în care funcționase și „Clasul fundației Codrianului” (Anexa Nr. 1). După aproape doi ani, Epitropia orașului a oferit gimnaziului o altă clădire, în chiliile bisericii Vovidenia (Anexa Nr. 2), în care a funcționat până în 1861¹⁰.

În raportul din 20 august 1860, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Mihail Kogălniceanu, cere domnitorului Al. Ioan Cuza ca gimnaziul din Bârlad să poarte numele fondatorului Codreanu, la care domnitorul a scris apostila: „Se încuviințează”. Firma cu inscripția „Gimnaziul fraților Gheorghe și Neculai Codrianu Roșca, fundat la anul de la Hristos 1858 Octombrie 1”, a fost montată la 23 aprilie 1862, ocazie cu care s-a sărbătorit onomastica lui Gheorghe Roșca Codreanu, cu o slujbă religioasă. Între 1862–1870 s-au sărbătorit zilele ambilor frați Codreanu, pe 6 decembrie și 23 aprilie, pentru că faptele lui Gheorghe au fost continuate de fratele său, Neculai, care în testamentul pe care și l-a făcut la 30 ianuarie 1854, specifica la pct. 1 și 2 că

lasă șase mii galbeni din totala lui avere pentru înființarea unei școli de fete la Bârlad și, de asemenea, două mii de galbeni „din care să se ție doi profesori cu două catedre, una de limba franceză și una de limba italiană, adăugate către Clasul Codrianu, la școala publică din Bârlad, fondat de răposatul fratele meu Gheorghe Codrianu”.¹¹

Este interesantă caracterizarea celor doi frați: „Frații semănau prea puțin între ei. Le era comună doar furoarea ctitoriei. Gheorghe avea privire febrilă, Neculai galeșă; Gheorghe era jovial, Neculai melancolic; Gheorghe era elocvent, Neculai reflexiv și tăcut. Celibatar blând și bun până în adâncul sufletului, dar cu norme ale bunătății clare și cu asprime apărute, Neculai avea și el unele ciudățenii, în general de om îngrijit, care se privește din afară...”¹²

Din 1870 s-a sărbătorit numai ziua numelui lui Gheorghe Roșca Codreanu. Serbările acestea se desfășurau în următorul mod: elevii, profesorii și directorul școlii mergeau la Biserica Sf. Ioan unde se oficia Liturgia de către trei preoți și un diacon, urmată de o panaghie; apoi se ieșea în curtea bisericii, unde era înmormântat unul din cei doi frați Codreanu, Neculai (acolo a stat până în 1908), la mormântul căruia se făceau rugăciuni. Apoi, toți participanții se duceau la școală, unde unul dintre profesori ținea o cuvântare ocazională, iar elevii cântau cântece naționale.¹³

Prima promoție a „Gimnaziului Codreanu” a fost în vara anului 1862, când au absolvit numai 4 tineri; în vara anului 1863 au absolvit 5, în 1864 au absolvit 2, în 1865, 7 tineri, iar în vara anului 1866, 5 tineri. Aceștia au urmat doar cursurile gimnaziale. În toamna anului 1862 gimnaziul era complet, având patru clase,

10 Traian Nicola, *op. cit.*, p.58.

11 *Ibidem*, p. 59.

12 C.D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*, p. 90.

13 Traian Nicola, *op. cit.*, p. 59.

6 Traian Nicola, *Colegiul Național Gheorghe Roșca Codreanu Bârlad, 150 de ani*, „Fundatia culturală Dr. Constantin Teodorescu”, Bârlad, 1996, p. 56.

7 C.D. Zeletin, *Gaură-n cer*, Editura Athena, București, 1997, p.40.

8 Iacov Antonovici, *op. cit.*, p. 54.

9 C.D. Zeletin, *op. cit.*, p.41.

iar ca urmare a Legii instrucțiunii publice din 1864 privind învățământul secundar, în anul școlar 1864–1865 s-a înființat și la Gimnaziul „Codreanu” clasa a V-a, gimnaziul transformându-se, astfel, în liceu.

În cei patru ani de existență a Gimnaziului Codreanu, au funcționat 11 profesori:

Giurcea Neculai (filosofia), Vârgolici Ioan (matematica), Filaretis Ulise (româna etc.), Carp Ioan (religia), Chenciu Panaite (istorie), Atanasiade C. (elină), Pagano Frederic (franceza, italiana), Popescu Ioan (latina – româna), Brauner Carol (desen – caligrafie), Valner I. Maximilian (germana), Crețeanu G. Neculai (științele naturii).¹⁴

Printre multiplele reforme ale lui Cuza privind modernizarea și „europenizarea” Principatelor Unite Române, se include și reforma învățământului. La propunerea secretarului de stat al Departamentului Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice, Nicolae Crețulescu, prin raportul nr. 52.014, s-a înaintat domnitorului „Proiectul de lege asupra învățământului public”, spre aprobare, la 2/14 iulie 1864. Domnitorul a sancționat-o și a promulgat-o la 25 noiembrie 1864.

La 1 septembrie 1864 s-au deschis cursurile Liceului „Codreanu”, în prezența oficialilor ministeriali, județeni și locali, în același local în care funcționase până atunci Gimnaziul „Codreanu”, fiind al patrulea liceu înființat în cele două țări românești, după cele din București, Iași și Craiova. În anul școlar 1864–1865 s-a înființat prima clasă de curs superior, a cincea, adăugându-se succesiv câte o clasă de fiecare an, astfel că în vara anului 1867, Liceul „Codreanu” a dat prima serie de absolvenți cu liceul complet (șapte clase).¹⁵

Încercări de modificare a Legii învățământului din 1864 s-au făcut în 1869, 1872, 1876 și în 1879. În urma modificărilor din 1879, s-a stabilit ca diploma de licență sau doctorat să devină prima condiție de admitere la concursul pentru ocuparea unei catedre de liceu. De asemenea, în 1882 se introduce noțiunea de bacalaureat în locul fostului „examen general”.¹⁶ Primul bacalaureat al Liceului „Codreanu” a avut loc în vara anului 1883, când au fost admiși șase candidați. Aceasta era cea de-a 17-a serie de absolvenți de curs superior de liceu și cea de-a 25-a a serie de la înființarea Gimnaziului „Codreanu”. În 1884 statul întreținea opt licee, printre care și pe cel din Bârlad, elevii de aici învățând din ce în ce mai bine, poate și datorită faptului că acest liceu fusese absolvit de oameni care începuseră să se afirme vertiginos: Alexandru Philippide, Alexandru Vlahuță, Nicolae Petrașcu, Rădulescu – Niger etc.

Abia în 1885 a început construcția actualei clădiri a liceului, inaugurarea ei având loc la 27 aprilie 1886, în prezența ministrului Instrucțiunii Publice, Dimitrie A. Sturdza și a secretarului general, Spiru Haret. Construcția clădirii a costat 230 000 de lei. Liceul avea, inițial, 13 săli mari, 6 încăperi mici, o cancelarie, un hol, două culoare, două scări pentru urcarea la etaj. La demisol erau câteva încăperi pentru depozitarea materialelor necesare școlii. La deschidere s-a alcătuit actul inaugural, pe pergament, scris în culori.¹⁷ (Anexa Nr. 3)

La începutul anului școlar 1889–1890 s-au înscris la admiterea în liceu foarte mulți elevi, astfel încât direcțiunea s-a văzut nevoită să ceară ministerului aprobarea de a deschide clase divizionare (paralele). Cererea a fost aprobată, astfel încât, pentru prima dată apare în liceu clasa I B sau „clasa divizionară.” Exigența își spunea cuvântul: din 8 elevi înscriși, abia unul termina liceul. Era un progres, având în vedere faptul că în 1884, din 100 de elevi înscriși, terminau liceul doar 4, iar în vara anului 1887 au absolvit

numai 11 elevi.¹⁸

Numărul elevilor crește începând cu anul școlar 1893–1894, ca urmare a unui nou regulament școlar elaborat în mai 1893. În același timp, disciplina școlară era strictă, abaterea de la norm ducând la sancțiuni severe ale elevilor. Acest aspect este prezentat în presa bărlădeană, care semnală încălcări ale regulamentului școlar și cerea sancțiuni. Astfel, este prezentat cazul unui elev care la examenele din iunie 1893 a insultat un profesor de la Liceul „Codreanu”: „Marți a curenteii luni, un scandal s-a petrecut la liceul nostru cu ocazia examenelor. Un elev din clasa a II-a liceală a insultat grav pe profesorul de religie, părintele Arteni. Aceste fapte sunt o dovadă vie a educației ce au tinerii noștri care nu respectă disciplina școlară. Dacă în perimetrul școlii asemenea lucruri anormale se petrec din partea elevilor, și la examene, vă puteți imagina ce poate să se întâmple în stradă contra profesorilor. Triste timpuri! Suntem informați că conferința școlară ar fi exclus pe acel elev pentru doi ani din liceul nostru. Această măsură disciplinară nu înseamnă nimic pe lângă fapta mai mult decât detestabilă a elevului în chestiune. În asemenea ocaziuni, ar fi trebuit, ca exemplu de moralitate și disciplină, să se dea o pedeapsă foarte severă, aceea de a se elimina definitiv nu numai din liceul local, dar din toate liceele și gimnaziile din țară, căci numai așa vom ajunge a pune capăt unei stări de lucruri ce sunt în paguba societății. Sperăm că cel puțin domnul ministru al instrucțiunii va interveni dând un strașnic exemplu pentru acei elevi care se abat de la datoriile lor de școlari.”¹⁹

Profesionalismul desăvârșit al dascălilor este dovedit de faptul că mare parte dintre absolvenți au devenit personalități ale științei, literelor, medicinei, artei și altor forme de spiritualitate românească, precum Theodor G. Emandi (avocat, ministru plenipotențiar, politician, promoția 1887), Constantin Hamangiu (academician, ministrul Justiției, promoția 1889), Garabet Ibrăileanu (profesor universitar, scriitor, critic literar, promoția 1890), Ioan Bruckner (profesor dr. doc., promoția 1894), Ion Negoescu (general, promoția 1898) etc.²⁰

După 1890, unii elevi au început să se afirme pregnant. Este cazul lui Vasile Pârvan, care, încă din 1897, când era elev în clasa a IV-a, a publicat articolul „Abuzul de pedagogie”, în „Tinerimea română”, iar în anul școlar 1899–1900 a expus în fața colegilor săi de curs superior și a celor invitați din clasa a IV-a din Liceul „Codreanu”, conferința Nicolae Bălcescu. *Cântarea României*, care cuprindea o privire de ansamblu asupra operei istoricului.²¹ Alți elevi care s-au afirmat au fost: Emilia Guțianu, Cecilia Nastea-Cerchez și Natalia Darie, care cântau în Corul Bisericii Domneasca, înființat în 1900, primul dirijor fiind excepționalul profesor de muzică de la Liceul „Codreanu”, Eugen Bulbuc. De altfel, cele trei eleve vor deveni soliste la Opera Română. În anul 1901, din inițiativa unui grup de iubitori de muzică din Bârlad în frunte cu profesorul Bulbuc, s-au înființat Societățile muzicale „Armonia” și „Filarmonica”, în cadrul cărora aveau loc dese concerte dirijate de acesta și Oscar Hinche, în sala Teatrului Iasculovschi (pe locul unde se află Baia Comunală, teatru ars în 1933).²² Alți doi elevi care s-au afirmat în mod excepțional au fost Nicolae N. Tonitza și Petre Bulgăraș, viitorii mari pictori, veniți în vara anului 1900, când Gimnaziul Real „Manolache Costache Epureanu” s-a desființat, iar elevii, o parte dintre profesori și mobilierul au fost transferați la Liceul „Codreanu”.²³

Primul an al secolului al XX-lea marchează ultima serie de absolvenți cu 7 clase de liceu, urmând ca liceul să treacă la 8 clase, până în 1926, când se trece din nou la 7 clase, anul fiind împărțit

18 *Ibidem.*, p. 91.

19 *Paloda*, Anul 11, Nr. 50, 13 iunie 1893, p. 4.

20 Traian Nicola, *op. cit.*, p.94.

21 *Ibidem*, p.116.

22 *Idem*, *Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, vol.I, Primăria Municipiului Bârlad, 2001, p.178.

23 Traian Nicola, *Colegiul Național Gheorghe Roșca Codreanu Bârlad, 150 de ani.*, p.117.

14 *Ibidem*, p.60.

15 Traian Nicola, *op. cit.*, p. 86.

16 Mioara Cimpoiesc, Octavian Ionescu, *Probleme de pedagogie în presa de la Unirea Principatelor până la cucerirea Independenței României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 114.

17 Traian Nicola, *op. cit.*, p. 87.

pe trimestre. În anul școlar 1935 – 1936 s-a revenit la liceul cu 8 clase, dar organizat în două cicluri de câte 4 ani. În 1940, la 94 de ani de la înființare, are loc dezvelirea bustului lui Gheorghe Roșca Codreanu.

În luna noiembrie 1946, liceul și-a sărbătorit centenarul, ocazie cu care este ridicat la rangul de „Colegiul Național Gheorghe Roșca Codreanu”. După reforma din 1948, instituția cunoaște mai multe denumiri: *Școala medie de 10 ani*, între 1953 – 1954, *Școala medie de băieți nr. 2*, în perioada 1954 – 1956, *Școala medie mixtă nr. 1*, între 1956–1958, *Școala generală de 7 ani nr. 1*, în perioada 1958–1962, *Școala medie nr. 2*, între 1962–1965, *Liceul nr. 2*, între 1965–1971, *Liceul de matematică – fizică Gheorghe Roșca Codreanu*, în perioada 1971–1990, *Liceul teoretic Gheorghe Roșca Codreanu*, între 1990–1996.

De la data de 1 septembrie 1996, se revine la denumirea de *Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu”*.

Liceul bărlădean s-a bucurat de o glorie care s-a perpetuat de-a lungul anilor. Profesorii și seriile de elevi ai acestei școli au dus faima acestui oraș pretutindeni, „spiritul codrenist” depășind

demult granițele Bârladului. Avem în vedere personalități excepționale ale culturii românești: academician Alexandru Philippide (1877), lingvist și filolog, Alexandru Vlahuță (1878), scriitor, primul președinte al Academiei Bârlădene, avocat Theodor Emandi (1887), politician și ministru, Garabet Ibrăileanu (1890), critic și istoric literar, eseist, pedagog, redactor literar și romancier, Vasile Pârvan (1900), istoric, arheolog, epigrafist și eseist, Theodor Angheluță (1902), prof. univ., dr. matematică, Gheorghe Negrescu (1907), general aviator, Ștefan Procopiu (1908), fizician, acad., prof. univ., dr., Virginia P. Vasiliu (Sarcedoțeanu) (1918), conf. univ., dr. istorie, Gheorghe G. Ursu (1929), poet, istoric literar, memorialist, Gheorghe Vrabie (1929), folclorist și istoric literar, Ernest Vainer (1939), conf. univ., dr. medicină, Constantin Parfene (1948), conf. univ., dr. filologie, Marcel Guguianu, sculptor, profesor la *Liceul Codreanu* între 1945-1948, C. D. Zeletin (1952), poet, eseist, traducător, profesor univ. doctor, medic și biofizician, Valeriu I. Rugină (1956), cercetător biologie, Dorian Gr. Spulber (1959), prof. univ., dr. matematică.

Livia ANDREI

PETRUȘ ANDREI, „UN DOR NESTINS DE NEMURIRE”

Poetul Petruș Andrei a primit premiul „Fănuș Neagu” la Festivalul Internațional de Creație Literară „Titel Constantinescu”, Ediția a IX-a, Râmnicu-Sărat-Balcic, pe 3 septembrie 2016, Festival organizat de Editura „Rafet” și Asociația Culturală „Renașterea Râmniceană”.

Pe lângă trofeu, Diplomă și cartea editată „Un dor nestins de nemurire”, poetul Petruș Andrei a mai primit, din partea doamnei profesoare Nastasia (Marcela) Vultur, sora lui Fănuș Neagu, o cravată de-a marelui prozator și, din partea domnului profesor Nicu Negoită, custodele Casei Memoriale „Fănuș Neagu” din Grădiștea, o fotografie făcută de scriitor în curtea casei părintești, pe când avea 46 de ani.

În cuvântul său, poetul a mulțumit distinșilor membri ai juriului: Horia Zilieru, Președinte de onoare al Festivalului, Mioara Bahnă, Florin Dochia, Tudor Cicu, Emilian Marcu și Constantin Marafet, toți membri ai Uniunii Scriitorilor din România.

Poetul premiat a compus ad-hoc un catren:

Distinși prieteni literați

Permiteți ca să-mi spun părerea

Că râmnicenii nu-s sărați

Ci sunt... cu mult mai dulci ca mierea.

Când s-au stins aplauzele, poetul a afirmat cu toată modestia de care a fost în stare: „Istoria literaturii române mă va reține ca pe poetul mai mare decât Mircea Cărtărescu”. În sala arhiplină s-a făcut un moment de liniște deplină, după care poetul Petruș Andrei a continuat: „Mircea Cărtărescu s-a născut pe 1 iunie 1956, eu m-am născut pe 1 iunie 1946, deci sunt mai mare decât poetul dâmbovițean cu zece ani.”

Aplauzele care au izbucnit au confirmat faptul că la Râmnicu-Sărat există un public de elită, dovedind inteligență, bun gust și mai ales că are simțul măsurii și al umorului.

În continuare, poetul a recitat poezia „Mă rog” din volumul care a primit acest mare premiu, onorând astfel atât poetul cât și Bârladul cultural.

Iulian-Marian IORDACHE

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „STROE BELLOESCU” GRIVIȚA, VASLUI

Grivița este o localitate din sudul Județului Vaslui, situată pe DJ242 care leagă Bârladul cu Galațiul. Prima atestare documentară a satului datează din 1504.

Comuna Grivița se mărginește la nord cu municipiul Bârlad, la sud cu comuna Bălăbănești a județului Galați, vestul se învecinează cu comunele vasluiene Tutova și Perieni, iar la răsărit cu comunele Frunțișeni și Vinderei, de asemenea cuprinse în județul Vaslui.

În afară de școala „Stroe Belloescu” în comună mai funcționează și Școala cu clasele I-VIII Trestiana și Școala cu clasele I-IV Odaia Bursucani.

Stroe Belloescu, care a fost un mare filantrop, ctitor de biserici și cămine culturale, a făcut mult pentru comuna Grivița.

Originar din Câmpina, s-a născut la 20 octombrie 1838, într-o familie numeroasă cu șapte copii. A urmat școala primară în Câmpina, apoi cursurile secundare la București și, în final, studiile superioare în Belgia, în cadrul Politehnicii, pe care a absolvit-o în 1863, când a obținut diploma de inginer.

Revenit în țară îmbrățișează cariera didactică, ocupând între anii 1864-1866 pe rând, funcția de profesor apoi pe cea de director la „Gimnaziul real” din Brăila. După 1866 și până în 1898 activează ca profesor de matematică la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” din Bârlad.

În 1892, Stroe Belloescu asigură construirea în Grivița a primei școli din sat, o școală încăpătoare, pe frontispiciul căreia au fost săpate cuvintele: „Ridicat-am această școală pentru luminarea țaranului român. Stroe S. Belloescu”

În lucrarea sa „Amintiri despre un om – Stroe Belloescu”, învățătoarea Eugenia Florica Buiuc, fostă elevă a acelei școli, prezintă câteva amintiri: „Școala din satul nostru a ridicat-o în anul 1892 și a costat 24000 de lei. Pe frontispiciul ei era scris, pe o placă neagră: ȘCOALA S.S. BELLOESCU. A înzestrat-o cu mobilier nou. În sala mare de clasă se afla în fața băncilor o catedră, sistem birou, așezată pe un pedestal cu două trepte. În fața ei un scaun fotoliu, din lemn negru, destul de confortabil. Pe cele două policioare ale catedrei se țineau caietele de curat, iar în sertar, catalogul clasei. Pe pereți se aflau tablouri scumpe, înrămate frumos, cu sticlă, ale lui Traian, Decebal, Gh. Asachi, Gh. Lazăr, Al.I. Cuza, mari patrioți și cărturari. Aceste tablouri au fost păstrate pe pereții cancelariei până la 1944, când s-au distrus. [...] În școala din Grivița a funcționat ca învățător și director mai întâi Bazile Harame, ieșit la pensie în 1905, urmat de Toader Popovici, care în 1908 trece ca director la Orfelinatul Agricol din Zorleni, iar în locul său este adus Gheorghe Balaur, dascăl model.

Învățătorul Gh. Balaur a continuat cele începute de

T. Popovici și, în anii ce-au urmat, sub conducerea sa, școala a urcat pe treapta cea mai înaltă a învățământului, buneii gospodării, a înfrumusețării, ajungând școală model în Ținutul de Jos al Moldovei.

Totul se făcea sub directa indicare, supraveghere și ajutorul lui S.S. Belloescu, care aducea la școală tot ce găsea mai frumos, mai necesar, căutând ca școala să nu ducă lipsă de nimic, iar domnul Balaur îi urma sfaturile întocmai, căutând prin munca, priceperea și talentele sale să aducă numai satisfacții.

În anul 1909 s-a făcut în grădina școlii o livadă model, cu pomi de varietăți alese, Gheorghe Balaur fiind un artist în arta sădirii, altoirii și îngrijirii pomilor.

Tot atunci au luat ființă și frumoasele alei cu liliaci tunși din fața școlii, careul de brazi de la statuia lui Al.I. Cuza, minunatul rond mare de flori cu trei etaje mărginit de stânjenei, iar în mijloc, trandafiri de-o rară frumusețe prin culorile și parfumul lor, apoi teii măreți din partea de sud a școlii, sub care odihnesc și astăzi osemintele marelui om de fapte bune S.S. Belloescu”.

Anii au trecut și în 1982 a fost construit noul local al școlii. Localul actual oferă un cadru optim de desfășurare a tuturor activităților instructiv-educative.

O varietate de metode și programe propuse de colectivul de profesori încurajează elevii să lucreze în echipă, construindu-și personalitatea pe propriile calități. Școala oferă un cadru optim învățării în sălile de clasă, în laboratoare și în cabinete.

În anul 1904, Stroe S. Belloescu a ctitorit o biserică în comuna Grivița și a dispus construirea unui monument sculptural în bronz închinat domnitorului Alexandru I. Cuza, acesta fiind primul din țară. De asemenea, în 1912 s-a construiește, tot cu banii lui S. Belloescu, o școală în satul Palerma, azi Trestiana, component al comunei Grivița.

SEMNAL

În luna iunie 2016 a apărut revista județeană de informare și documentare a profesorilor de educație fizică, „Educație prin sport”, publicație anuală. Printre colaboratori: profesor Mitrița Galben, membru al Academiei Bârlădene.

Articolul doamnei Galben, „Depistarea deficiențelor fizice la școlari”, evidențiază rolul pe care-l au educația fizică și sportul în dezvoltarea forței, dar și a înțelepciunii și a judecății copilului, mișcarea contribuind la echilibrul psihologic și fiziologic pe care orice om sănătos trebuie să-l aibă.

POEȚI AI ACADEMIEI BÂRLĂDENE ÎN DIACRONIE

De curând am sărbătorit Centenarul Academiei Bârlădene. E un timp – și obiectiv și subiectiv – apreciabil de lung. S-au scurs trei generații, iar din prima nu mai trăiește nimeni, cu excepția celor, puțini, care o poartă în amintire.

Data fiind continuitatea atât a Academiei, cât și a periodicelor ei, și date fiind dezastrele istoriei ce au dus la părăduirea lor, credem că e momentul pentru – și e nevoie de – rememorări expresive.

Și cu ce să începem dacă nu cu poezia?!

Și poezia cui?! Poezia întemeietorilor.

Așa că ne-am hotărât să pornim la drum cu o poezie a lui Alexandru Vlahuță, primul Președinte de onoare al Societății, și cu una de George Tutoveanu, întemeietorul *de facto* al ei.

Intrăm în seculara noastră Grădină Publică îmibind la plimbări autumnale, și nu putem să nu trecem pe lângă statuia lui Vlahuță, pe al cărei soclu e gravat unul din cele mai frumoase sonete închinat... primăverii. Cum sonetul, cu seducătoarele lui rigori, sălășluiește mai mult sau mai puțin imprimat în memoria oricărui bârlădean, am făcut încă o dată luminoasa confruntare între memoria noastră și textul, neîndurător de exact, de pe piatră. Nobilul exercițiu rămâne pentru totdeauna prilej de jubilară estetică...

A. VLAHUȚĂ

SONET

A revenit frumoasa primăvară;
Copacii parcă-s ninși de-atâta floare;
Dorinți copilărești, renăscătoare,
Fac inimile noastre să tresară...

Iubire e în razele de soare,
Și farmec în a codrului fanfară,
Și visuri dulci în liniștea de sară:
În cer și pe pământ e sărbătoare.

Ascult, privesc, respir cu lăcomie,
Căci toată frumusețea asta-mi pare
Că niciodată n-are să mai fie!

Și-s fericit c-am fost o clipă-n stare
Să simt, în marea lumii simfonie,
A gândurilor mele întrupare.

1894

G. TUTOVEANU

GENIU

Pe cer, departe-n slăvi strălucitoare,
Plutește-un vultur căi înfiorate
Și țipă câteodată de răzbate
Cu glasul-i trist și-n taina de izvoare...

Stăpân pe-albastra lui singurătate,
Scăldat măreț în púrpura de soare,
De ce... de ce-ar fi să mai plângă oare
Acest monarh din lumi nemaivisate...

Acólo, sus, în magica poveste
Pe care-o cântă-naltele seninuri,
Pe unde nu-s nici lacrimi și nici chinuri

Și nu vibrează nici un strop de vânt,
Îl doare gândul că viața este
Din veci legată pururi de pământ...

Poezie apărută sub forma unei suite de catrene, în *Paloda*, XVIII, 42, 15 aprilie 1899, p.1 și republicată în *Revista modernă*, I, 13, 14 mai 1901, p.2. Reelaborat ca sonet, a văzut lumina zilei în revista lui Nicolae Iorga, *Cuget clar*, I, 28, 20 ianuarie 1937, p. 438, și ales, în 1938, în volumul *Sonete*, cu adevărat alese... Noi ne-am oprit asupra lui, atât pentru frumusețe, cât și din admirație pentru tenacitatea poetului de a urmări o idee artistică vreme de 40 de ani, și a o conduce, după ce a trecut-o prin forme non-sonet, spre desăvârșirea acestei rafinate forme fixe.

Roxana GALAN

BIBLIA DE LA MOISE LA IISUS

Superlativul „Cartea cărților” motivează discursul biblic, ce devine nu numai textul fundamental al creștinismului, text sacru, ci și carte a întregii înțelepciuni criptice revelate prin profeți chemați sau autori consacrați în patristică.

Vechiul Testament, sau *Legea Veche*, adusă prin Moise este o colecție eterogenă de texte ce cuprinde: coduri de morală practică, sfaturi medicale, zootehnice și gospodărești, eseuri filosofice, cronici politico-militare, folclor, literatură proză și poeme, texte rituale și magice.

Vechiul Testament este revelația primordială. Scrierile sunt adunate din literatura orală, apoi scrisă de mai târziu. Autorii cărților sunt profeții interpreți-sacri, purtători ai Cuvântului.

Biblia a avut drept scop stabilirea textului ca formă a revelației divine primordiale, eliminând tot ce contrazicea concepția de bază, rezultând redactarea canonică, ce nu a eliminat, însă trimiterea la cărți pe care nu le mai cunoaștem: *Cartea faptelor lui Solomon*, *Cartea războaielor lui Yahweh* (Yahve/ Jehova), etc. canonizarea producându-se între 621 î.Hr. și 90 d.Hr.

În centrul revelației se află Yahve, „Cel ce este” (zeu inițial al naturii), având caracter moral, justițiar-sever.

Moise e primul mare profet care a primit marea revelație a Legii (vechi) și a primit Tablele legii pe muntele Sinai. Se trăgea din neamul levit, seminție a lui Israel care a rămas slujitor al marelui Templu din Ierusalim. Recunoscut și de Iisus (*Oare nu Moise v-a dat legea?*), Moise era un inițiat al intelectului : revelația primită s-a alțoit pe o vastă experiență interioară, ceea ce va duce la covârșitoarea personalitate în care s-a transformat. El a rămas atât de viu în conștiința generațiilor, încât s-a crezut că a reînviat în Iisus. Personalitatea lui monumentală devine modelul exemplar al umanității ce recunoaște Creatorul, se supune sensului existenței, acela de a se dedica dătorului de viață, de a sluji în veci Cuvântul și ulterior Legea. Până la Iisus, modelul uman suprem, apărât și călăuzit de Creator, va rămâne Moise.

Moise e autorul consacrat al *Pentateuhului*, cele cinci cărți ale *Vechiului Testament*: *Facerea* (*Geneza*); *Ieșirea* (*Exodul*) *din Egipt*; *Leviticul* (funcțiile preoțești) exercitate de tribul leviților; *Numerele* – recensământul făcut asupra poporului; *Deuteronomul*. Inițial era o singură carte; împărțirea a fost făcută în secolul III î.Hr., de către traducătorii Septuagintei (70 de traducători de limbă greacă ce au lucrat în același timp, ocrotiți de Duhul Sfânt), fără să știrbească unitatea operei.

Pentru ortodoxie, *Pentateuhul* este domeniul istoric al întregii religii revelate. Fără el, întreaga parte dogmatică a *Vechiului* și *Noului Testament* ar fi nejustificată. Pe această parte a Bibliei se reazemă noțiunea și ideea răscumpărării și a Celui care vine să ne mântuie după căderea în păcat. *Pentateuhul* nu este istorie în sens propriu, ci istoria întemeierii neamului omenesc. El se referă la Legea lui Dumnezeu și povestește întâmplări premergătoare Legii. *Ieșirea*, *Leviticul* și *Numerele* expun însăși Legea și unele evenimente premergătoare promulgării legilor. *Deuteronomul* este epilogul ce recapitulează și confirmă constituirea Legii: pe Sinai se face un legământ între Dumnezeu și popor. Unele intervale de timp sunt scurtate: istoria patriarhilor, istoria de după Noe, exilul egiptean, cei 40 de ani în pustiu.

Cartea lui Iosua e considerată prelungirea *Pentateuhului*. Iosua este succesorul și executorul testamentar al lui Moise care

avusese misiunea de a-i elibera pe evrei din robia egipteană și a-i strămuta în Țara Făgăduinței, dar nu va păși în ea din porunca Domnului. Totuși mulțimea minunilor făptuite de Moise prin puterea lui Yahve atestă consensualitatea dintre marele profet și Divinitate, autoritatea și prestanța fără precedent ale lui Moise în istoria biblică. Ocuparea teritoriului palestinian se va face sub comanda lui Iosua („Dumnezeu mântuiește”).

Cartea are trei părți: *Cucerirea Canaanului* – în istoria mântuirii, teritoriul acesta este spațiul în care se va dezvolta poporul ales, al cărui strămoș, Avraam, a fost chemat din Mesopotamia, așezat aici, a cărui odraslă după trup, Iisus Hristos, născut aici, va fi Mântuitorul lumii. Țara Canaanului e o țară moștenită, nu capturată. Chiar și osemintele lui Iosif cel rătăcit vor fi aduse din Egipt și îngropate aici. Cucerirea Canaanului este realizarea lui Dumnezeu: Iordanul este cucerit printr-o minune, Ierihonul, la fel, iar coaliția suveranilor băștinași este tot o minune, căci Iosua este o copie a lui Moise. Partea a II-a cuprinde împărțirea țării în cele 12 seminții (triburi), leviții devenind preoți. Partea a III-a cuprinde ultimele evenimente, ultimele dispoziții ale lui Iosua și moartea sa. Se crede că Iosua este autorul celor mai importante părți ale scrierii, care, în forma de azi, s-a constituit în jurul anului 1000, în vremea domniei lui David. Cu ea încep scrierile numite „istorice”, adică cele situate între *Tora/Pentateuh* și *Profeți*.

Cartea judecătorilor continuă cartea lui Iosua Navi, în care se povestește consolidarea înstăpânirii prin judecători. Consolidarea a fost un proces lent de aproximativ două secole (1200 – 1025 î.Hr.). Băștinașii nu au fost exterminați, ci s-a încercat o coabitare ce a dus la compromisuri, fiii lui Israel căzând în idolatrie, ceea ce l-a supărat pe Domnul lor ce se declarase un „Dumnezeu gelos”. Rezultă pedepsirea triburilor din jur care-i hărțuiesc pe „aleși”. Linia *păcat – pedeapsă – căință – mântuire* e urmărită de-a lungul întregii cărți. În aceste momente de criză morală, Dumnezeu trimite fiilor săi 12 judecători, care vor avea competența de a governa, îndruma, încuraja sau răzbuna poporul: doar unii vor rămâne în memoria umanității: Aod, Debora, Ghedeon și Ahimelec, Iftae și Samson. Cartea e o parte de istorie umană dar și divină, pentru că Dumnezeu intră și se implică în istorie odată cu facerea omului, angajându-se pentru salvarea propriei sale creaturi.

Cărțile regilor, în număr de patru, vorbesc despre instituția monarhică în viața fiilor lui Israel, începând cu Samuel, până la ultimul urmaș al dinastiei davidice – regele Sedechia – adică 453 de ani – din 1040 î.Hr., începutul activității lui Samuel, până la dărâmarea Ierusalimului și începutul captivității babiloniene. Primele două cărți prezintă principalele personalități ale Regilor: Samuel, Saul și David.

Samuel s-a născut din rugăciunile mamei sale, Ana și este de mic închinat Domnului: crește sub îndrumarea preotului, la Șila. Eli se învrednicește de chemarea lui Dumnezeu și este recunoscut de popor ca profet eliberator și Judecător al lui Israel. Fiii poporului „ales” cer insistent să aibă un rege și Samuel încearcă să le alunge gândul, apoi primește porunca divină de a-l unge rege pe Saul I monarh al lui Israel.

Saul se impune cu autoritate, cu acte de bravură, învinge pe filistenii, pe Amaleciți, dar comite păcatul de a sustrage prăzile *afierosite* Domnului și atrage dizgrația divină. Atunci Samuel primește porunca de a-l unge rege în secret pe David, cel mai mic fiu al unui păstor (Iesei), care intră glorios în istorie prin celebra victorie asupra uriașului Goliat. Este adus în slujba lui Saul drept

cântăreț la harpă și stârnește invidia regelui, care, măcinat de trufie, începe să-l hărțuiască, prigonindu-l și David se ascunde ajutat de Micol, soția sa și fiica lui Saul, și de fiul regelui, Ionatan, de care-i legat printr-o prietenie legendară. Înfrânt într-o bătălie cumplită cu filistenii, Saul se sinucide, iar David devine rege în aclamațiile poporului lui Israel. El își învinge glorios dușmanii, cucerește Ierusalimul, îl transformă în capitala regatului și centrul vieții religioase creând un stat unitar, independent și consacându-și puterea. Sigur, o domnie de 40 de ani are și reversul ei. David comite alduter cu soția lui Urie, un luptător de-al său, pe care-l ucide. Este muștrat de profetul Natan, își plânge păcatul, dar din această legătură se va naște Solomon, viitorul mare rege. Necazurile lui David vin în lanț: un fiu, Amnon, își violează sora vitregă, alt fiu, Absalom încearcă să o răzbune, se refugiază într-o altă cetate și cu greu va fi reprimat de tată. Se revoltă împotriva părintelui său și, după bătălia finală, Absalom moare. Este plăns de tată și David se întoarce în capitală bătrân și bolnav. Cartea a II-a anunță ruptura dintre triburile din nord și sud. Cărțile III și IV: David îl împiedică pe fiul cel mare, Adonio, să uzurpe tronul și-l numește succesori pe Solomon (născut din Batsaba).

Solomon își începe domnia prin lichidarea adversarilor, ceea ce-l face pe David să moară împăcat. Solomon devine suveranul unui stat unitar, moștenit de la tată, dar nu neglijează alianța cu Egiptul, prin căsătoria cu fiica Faraonului. E dăruit de Dumnezeu cu înțelepciune, devine faimos prin proverbele sale, dovedește iscusință în a judeca cu dreptate (celebre episoadele cu cearta celor două femei pentru același copil, vizita prințesei de Saba).

Opera lui capitală este Templul din Ierusalim, „Casa Domnului”, obținând sprijin de la regele Hiron al Tirului care-i furnizează materiale, dar împovărează poporul prin muncă și contribuții, terminând magnificul monument, consacrat cu mare pompă dar care, după patru secole va fi dărâmat de Nabucodonosor. Păcatul lui Solomon este haremul în care trăiesc 1000 de femei. Se lasă influențat de cele din neamurile păgâne și dă libertate cultelor idolatre. Moare după 40 de ani de domnie, urmaș fiindu-i fiul său Roboam, dar Iroboam (care-i din altă seminție) primește în secret mandatul divin de a fi rege.

Roboam refuză să ia de pe umerii poporului poverile instituite de tatăl său, ba le și mărește și nemulțumirea maselor crește. Ieroboam se folosește de situație, iese din umbră și atrage de partea sa 10 triburi care-l proclamă rege. Roboam rămâne în sud, cu capitala la Ierusalim (regatul lui Iuda), iar cel din nord se va numi Israel, cu capitala la Tirta apoi la Samara. Urmează prezentarea celor 19 regi ai lui Israel și cei 20 ai lui Iuda, pe cât posibil: ani de domnie, poziția lor față de lege, făcând permanent referire la regele etalon, David. Începe istoria decadenței religioase și morale a fiilor lui Israel: doar 6 din 19 se bucură de aprecierea autorului necunoscut. Oricum, cele 4 cărți sunt culoarul prin care Dumnezeu deschide lui Adam drumul spre Iisus Hristos. Popor prin excelență monoteist, Israel străbate veacurile politeiste până la Cel ce se va naște și va face totul cu autoritatea Tatălui Său – singurul adevărat al lui Avraam, Isaac, Iacob...

„Regalitatea” afirmă Mircea Eliade „era o instituție străină”. Iahve însuși era regele poporului Israel așa că, atunci când Saul e uns rege de Samuel, acesta din urmă a primit spiritul lui Iahve – este legitimat de Dumnezeu; regele nu este divin ci servitorul lui Iahve. Așteptarea regelui ideal, Mesia, e solidară cu ideologia regală: regalitatea a fost interpretată ca o nouă alianță între Iahve și David, prelungire a legământului de pe Sinai. De aici rezultă originalitatea ideologiei regale israeliene ca valorizare a instituției străine. Solomon a clădit templul de la Ierusalim lângă palatul regal. El asociază cultul sanctuarului, monarhiei ereditare. Templul a fost construit după modelul străin – cultul a împrumutat forme canaanene; sincretismul a atins proporții necunoscute până atunci, căci monarhia încuraja ideile și practicile celor două straturi de populații: israeliți și canaaneni.

Regii se credeau șefii religiei. Când Arca (chivotul) este transportat la Ierusalim, David s-a comportat ca un preot. A dansat în fața Arcei, a adus jertfă înaintea lui Iahve, a binecuvântat poporul în numele lui. Solomon a binecuvântat adunarea în timpul sfințirii Templului. Iahve, creator al lumii, judecă cu dreptate pe om, căruia i-a dat spirit. Moralitatea omului este consecința păcatului originar, anume dorința lui Adam de a fi asemenea lui Dumnezeu. Se insistă pe tema zădărniciilor condiției umane, pentru că omul trebuie să trăiască în frică de Dumnezeu: supunerea este actul religios perfect.

Paralipomena (două cărți), inițial una singură (Fapte ale zilelor sau Cronici) nu este catalogată printre operele istorice, ea însemnând ceea ce nu s-a spus sau a fost omis, referitor mai ales la cărțile regilor. Autorul evaluează mai ales moralitatea fiecărui personaj, plecând de la păcat și mergând spre consecință. Saul este cel mai criticat dintre regi și se insistă asupra morții acestuia. David și Solomon se bucură însă de multă atenție și autorul aduce informații suplimentare, nefiind departe de gândirea profetică.

Ezdra și Neemia era inițial o singură carte ce vorbește despre poporul evreu după captivitatea babiloniană.

Ezdra, 538 î.Hr., trăiește în timpul edictului lui Cyrus al Perșilor, prin care evreii aflați în captivitatea babiloniană în vremea lui Nabucodonosor sunt liberi să se repatrieze: 50 000 de persoane conduse de nobilul Iorobabel și preotul Iosua pornesc spre Ierusalim. După un an începe rezidirea templului, terminat în 515, este sfințit, se prăznuiesc Paștile, au loc festivități religioase. Ezdra – iscusit în legea lui Moise, înțelege că reconstruirea templului nu este suficientă fără reconstruirea lăuntrică a închinătorilor, pleacă spre Ierusalim, 458 î.Hr., cu un grup mai mic de confrăți și începe să rânduiască viața morală a conaționalilor, îndeamnă la pocăință și rugăciune.

Neemia, 445 î.Hr., care se afla în Siza – devine paharnicul suveranului, află de soarta fraților ce trăiesc într-un Ierusalim depopulat și obține învoirea și împuternicirea de a merge în capitală și a reconstrui zidurile în 52 de zile. Între timp se îndeplinește și visul lui Ezdra pentru că, împreună cu Neemia, tâlcuiește legea lui Moise și cere respectarea acesteia. Neemia află de recăderea morală a fiilor lui Iuda și revine luând măsuri drastice. Autorul a folosit izvoare de primă mână: memoriile lui Ezdra și Neemia din arhiva templului.

Iov este o carte de o tragică simplitate: acuzatorul spune lui Dumnezeu, care își laudă supusul că este fără cusur, că acesta este rezultatul prosperității. Atunci, Dumnezeu îi ia tot, copiii, soția, bogăția, îi dă o boală grea, „buba neagră”. Iov se refugiază în gunoaie și își blestemă zilele dar nu se revoltă împotriva lui Dumnezeu. Știe că nu poate avea dreptate în fața Lui căci nimicește deopotrivă și pe cel desăvârșit și pe păcătos. Iov înțelege că felul în care gândește Divinitatea, desfide înțelegerea și se recunoaște vinovat. Atunci Dumnezeu îi redă îndoite toate averile. Cartea este explicația prezenței răului, in justiției și terorii în lume – pe care, fără ajutorul lui Dumnezeu, nu-l poți pricepe.

Psalmii reprezintă poezia teologică în starea ei de grație muzicală. Evreii au fost cei mai înzestrați poeți din lume. Tot Vechiul Testament este încărcat de poeme. Cartea aceasta nu-i rodul unui amatorism. Ea demonstrează știința versificației, rafinament. Este cununa poeziei vechi testamentare – psalmii alcătuiesc Psaltirea – numele vine de la un instrument muzical, un fel de harpă ce însoțea cântarea imnurilor. Rima silabică este însoțită de rima gândirii. Lipsa ritmului prozodic este înlocuit cu cel interior, rezultând o surprinzătoare modernitate. Cei 150 de psalmi, atribuiți lui David, sunt cântări de slavă către Dumnezeu, rugăciuni în vreme de suferință și au intrat de timpuriu în cultul mozaic și creștin. Cert este că David era meșter în construirea instrumentelor muzicale și cânta extrem de frumos la harpă, ceea ce l-a și adus în casa regelui.

Proverbele lui Solomon reprezintă o culegere de maxime și zicători ale înțelepciunii iudaice, introduse în Vechiul Testament sub semnul inspirației divine, și se înscriu în poezia didactică a

Vechiului Testament, aparțin deci genului paremiologic: provin din observația directă a realității; se exprimă lapidar, plastic, metaforic; ținesc un efect moralizator.

Proverbele sunt extrem de diverse, știindu-se că Solomon trecea drept cel mai înțelept al vremii: cel care a rostit 3000 de proverbe.

Ecleziastul: cuvânt ciudat (*qohelet* – adunare, cel ce vorbește în fața adunării, în greacă *ekklesia*, oratorul, fiul lui David. Cartea, controversată, a pătruns târziu în canonul Vechiului Testament (90 – 100 d.Hr.). Este o carte pesimistă: omul e o ființă fragilă, nu are acces la fericirea pe care este menit doar să o viseze, dar rămâne inaccesibilă. O singură certitudine emană: „Deșertăciunea deșertăciunilor,deșertăciune”. Timpul își desfășoară tiranic, viața omului este un șir de întrebări fără răspuns, rezultă dezordine, omul luptă împotriva omului, dreptatea este pe dos, nelegiuirea se bucură de viață, iar dreptul suferă (asta a provocat rezervele canonice). *Ecleziastul* proslăvește contrariul unei vieți optimiste și adoptarea unei morale hedoniste care-i și ea contrazisă de realitate.

Cântarea Cântărilor este un splendid poem de dragoste, în care nu există nici o adiere de Dumnezeu, de revelație, de transfigurație. Personajele, El și Ea străbat în ipostaze dispartate, într-o lumină uluitoare și dulce alternanță de dorință, căutare, ivire, strigăt, șoaptă, apropiere, îmbrățișare, amețeală, fericire și extaz, ca în jocurile prenuptiale ale perechilor pământului. Cu toate acestea, nimic vulgar, întinat, nimic ce ar putea atenta la demnitatea și curăția ființei umane. Interpretări sunt nenumărate: Origen spune: „Titlul e un superlativ asemenea Sfintei Sfintelor”, iar mesajul alegoric trimite la relația Hristos-Biserica. Paul Claudel vorbește despre prefigurarea simbolică a Sfintei Fecioare Maria și a Bisericii lui Hristos. Sfântul Grigore de Nyssa precizează că este un poem despre arderea iubirii dintre sufletul omenesc și Dumnezeu.

La noi, V. Voiculescu construiește cele 90 de poeme, *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare*, după modelul *Cântării Cântărilor*, ce rămâne un imn al iubirii desăvârșite dintre bărbat și femeie având drept corolar *nunta*.

Cărțile profeților vorbesc despre o perioadă de mari tulburări în istoria poporului ales: micul stat situat între două imperii rivale: Egipt și Babilon, apoi Asiro-Babilonian, cărora le-a fost rob pe rând, încearcă să facă față tendinței expansioniste a acestora, în condițiile în care își face apariția pe scena istoriei și Imperiul Roman. Dumnezeu face un legământ cu el: „Eu vă voi fi vouă Dumnezeu cât timp îmi veți fi voi popor”. Astfel se asigură patronajul lui Dumnezeu, orice abatere se pedepsește, exilul egiptean, babilonian, încercări de cucerire ale vecinilor, dărâmarea templului, împărțirea regatului, etc. Poporul evreu, monoteist, a trebuit să facă față politeismului canaaneean și a altor influențe. Politeismul este o religie atrăgătoare, plină de desfătări, practici magice, iar înclinația spre idolatrie a poporului este cunoscută din vremea lui Moise.

Este o perioadă de migrații succesive: în secolele IX – VIII î.Hr., au loc modificări în Egipt, care este în declin ca și în celălalt imperiu. Sargon al II-lea (721–705) cucerește Samaria, o preface în provincie, desființează regatul lui Israel, îi deportează pe locuitorii în Asia repopulând cu asiatici, care se vor amesteca cu rămășița lui Israel ce se va întoarce contaminată de păgânism. Lupta dintre Egipt și Babilon îi face pe evrei să oscileze între cele două puteri. În aceste condiții, când practicile idolatre se înmulțesc și instituția profețască decade ca autoritate.

Dumnezeu intervine energic și așa se naște instituția profetismului, pentru că era nevoie de trezirea conștiinței, de pedeapsa pentru încălcarea legământului, de pocăință, îndrumare. Acest rol ingrat revine instituției profetice. Perioada începe cu Amos (750) și se încheie, 8 secole mai târziu, cu Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul. Profeți mai existaseră și înainte: magnificul Moise, neliniștitul David, vijeliosul Ilie. După Amos urmează Isaia (740–700 î.Hr.), personalitatea cea mai completă

a noului curent, profet sau proroc (nabi); el răspunde chemării și se supune necondiționat.

Orice profet este un erou al neamului său, menit să zguduie și să trezească conștiințele adormite. Profetul este un vizionar inspirat de Duhul Sfânt, el are darul de a vesti și a prevesti, poate exceda timpul și străpunge viitorul printr-un fascicul de lumină revelatoare: vede evenimente cu săptămâni, luni, ani, secole înainte.

Isaia (tradus prin *Domnul este Mântuire*) este cu mult deasupra celorlalți, prevestește pe Mesia ca născându-se din fecioară, asumându-și păcatele omenirii și suferind pentru mântuirea sa, a fost numit Evanghelistul. *Vechiul Testament*, cartea lui, este legătura cea mai puternică cu *Noul Testament*.

Ieremia are cea mai ingrată misiune, duce o politică defetistă în mijlocul unui popor amenințat care dorea mai mult încurajare, îndemn la rezistență – este un personaj tragic, un crainic al dialogului dintre slăbiciunea lui Dumnezeu pentru om și neliniștea omului sub nemărginirea creatorului (*Plângerile lui Ieremia*), poeme elegiace în care deplânge starea Ierusalimului.

Iezechiel a desfășurat activitatea în timpul exilului Babilonului (592 – 570) având două obiective: exilații trebuiau să înțeleagă și să accepte dezastrul care era rezultatul păcatelor lor; să le întrețină speranța că Dumnezeu nu-i va lăsa să piară.

Profeții următori sunt: Daniel, Osea, Amos un simplu cioban, primul care a lăsat opere scrise, Miheia, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum (Îmbrățișare), Sofonie (Scutul Domnului), Agheu, Maleahi. Toți marii profeți sunt sincer pasionați și convingși de autenticitatea vocației lor și de urgența mesajului transmis, evenimentele istorice devin astfel situații ale omului față de Dumnezeu și ca atare capătă o valoare religioasă pe care nimic până aici nu putea să le-o asigure.

Ultimele cărți ale *Vechiului Testament* sunt cele necanonice; pe lângă cele canonice 35, cele 14 necanonice nu sunt ignorate de credință: *Cartea lui Tobit*, *Cartea Iuditei*, *Cartea lui Baruh*, *Epistola lui Ieremia*, *Cartea celor trei tineri*, *Cartea a III-a a lui Ezdra*, care reia texte din *Paralipomena*, *Cartea înțelepciunii lui Solomon*, *Cartea înțelepciunii lui Iisus*, *fiul lui Sirah* sau *Ecleziasticul*, *Istoria Susanei*, *Bel și balaurul*, *Cărțile Macabeilor* (trei la număr), referitoare la cei frații Macabei după porecla celui mai mare, care a condus răscoala iudeilor împotriva unei stăpâniri opresive, nedrepte, în vremea impactului iudaismului cu elenismul, după Alexandru cel Mare. Urmașii acestuia, Antioh și Ptolemeu, i-au continuat politica timp de două secole, introducând ca limbă oficială greaca, și răspândind cultura acestui popor. Lupta macabeilor a avut ca mobil păstrarea ființei naționale, a credinței.

Ultimele capitole ale *Vechiului Testament* ne apropie de anul 1 care încheie o eră și deschide o alta, încărcată de lumina Mântuitorului ce va să se nască, a Lui Iisus Hristos, Cel anunțat în toată Legea cea Veche dăruită de Dumnezeu prin revelație, poporului evreu.

Biblia de la Moise la Iisus este istoria nevoițelor unui mic popor, ales de Dumnezeu să răstoarne cursul timpului istoric, după voința celor crezuți puternici, aducând Legea cea Nouă ce se va naște prin lucrarea spirituală a Celui Unic, a Fiului Tatălui întrupat, revelat, prin care, crezând în consubstanțialitatea Treimii în Unu, ne vom mântui reinstaurând Omul și ridicând păcatul adamic.

Acest evreu obscur, cum îl numește Mircea Eliade, *reface traiectoria existenței lui Adam*, pentru ca să mântuiască omenirea de consecințele păcatului. În timp ce Adam este prototipul umanității căzute și sortite morții, Hristos este creatorul și modelul exemplar al unei noi umanități, binecuvântată cu făgăduința nemuririi.

ERNEST HERMAN***BĂTRÂN PĂMÂNT**

Bătrân Pământ, bătătorit de păsurile vremii,
 Preafrământat și răscolit de oameni și milenii,
 Sunt mulți acei ce i-ai hrănit cu pâine și mărire,
 Cu strălucire și belșug, cu dor de nemurire,
 Și-a căror soartă ai unit apoi în bolta-ți sumbră,
 Trezindu-se că tu, Pământ, te-ai dus ca și o umbră.
 Iar bogăția, slava lor, coroane, sceptre, nume,
 Le-ai spulberat, ostil Pământ! Au fost ca niște brume.
 Ei sunt acuma la un loc cu plebea ordinară,
 Cu sărăcimea căreia n-au vrut odinioară
 Nici o dojană a le da. Acum, fără-osebire,
 Le macini carnea, iară ei se duc în nemurire.

Nu meriți, nu, bătrân Pământ, s-adun comori pe tine!
 Mi-e silă de onoarea ta! Tot ce dai tu nu ține.
 Înșelătoarele baloane de la clăbucul de săpun
 Îți concurează ispitirea și prețul ce pe tine pun.
 Detest chemările ce-mi faci și amăgiri bizare.
 Tu doar promiți, dar știu ce dai: speranțe-nșelătoare.
 Îmbie-mă, dar e-n zadar, căci am găsit un Altul,
 Coborâtor din alt tărâm, din cerul preainaltul.
 El mi-a înfipt adânc în piept speranțe și-mpplinire,
 Și-n haosul în care tu m-ai dus prin amăgire,
 „Lumină!“, El a poruncit și „Liniște deplină!“

Trezit din somn de amăgiri, prin pacea Lui Divină,
 Vreau să îți spun dar apăsător: eu pot a te alege,
 Dar tot ce ai chiar de mi-ai da, nu poate să mă lege!
 Tu ești un cerc, un globuleț prin spațiu-alergător,
 Și tot ce dai e trecător, cum gândul zburător.

Căci ce ești tu, bătrân Pământ? Un punct de conștiință
 A Celui care singur e, unica existență.
 Un singur SUNT ai cunoscut și tu, și eu, și toate:
 Acela este Dumnezeu, din sferele înalte.
 De El, de acest singur SUNT mi-e inima legată
 Cu o iubire de la El. Tu nu poți niciodată
 A mă avea din mâna Lui, nici prin momeli, nici forță,
 Căci arde-acum în viața mea a dragostei Lui torță.

Bătrân Pământ, o știu, așa-i, nu ești tu vinovat,
 Ci eu, eu sunt acel ce te-a făcut să fii azi blestemat.
 Dar în curând vei fi și tu sfințit, cum sunt și eu
 Pe-altarul arderii prin foc trimis de Dumnezeu.
 Așa cum viața mea a ars prin crucea lui Iisus,
 Așa vei arde nimicit și tu prin foc de sus,
 Ca să te naști un nou Pământ, curat pentru vecie,
 Pe care va trona în veci Cel viu din veșnicie.

De-aceea eu nu prețuiesc comorile-ți fragile,
 Căci viața ta s-ar număra oricând chiar și în zile.
 Aceasta știu de la Acel din, prin și pentru Care
 Am fost făcuți și eu, și tu, creațiile Sale.

O da, bătrân Pământ, acum lumina Lui cerească
 Îmi e cu totul îndeajuns, la timp să mă trezească
 Din somnu-adânc al lui satan, ce-arată înspre tine
 Ca înspre singurul ce ești, de care totu-ar ține.

O, da, Iisus îmi e de-ajuns. Iar tu, de vrei a-mi da
 Un loc sau vreun hatâr cumva, mie-mi e totuna.
 Filele vremii tale acum sunt pe sfârșit,
 Iar eu, urmaș al lui Iisus, de Tatăl sunt trezit
 Să văd ce soartă ai: curând vei arde-n întregime,
 Cu aur, slavă, bogății, cu tot ce ai pe tine.

Ei, spune-atunci, bătrân Pământ: când știu că pe altar
 Vei arde în curând de tot, aș mai putea măcar
 Să mă gândesc a mă lega de tine în vreun fel?
 O, nu! Iisus îmi e de-ajuns! El, singurul Acel
 Ce-n veci rămâne neschimbat. Iisus mi-ajunge acum,
 De nu mi-ai da, bătrân Pământ, nici praful de pe drum!
 Degeaba strigi, căci eu sunt mort. Ce-i viu acum în mine
 E slava vieții lui Iisus, ce te-a învins pe tine,
 Atunci când tu L-ai ispășit, în țarina pustiei,
 Cu toată strălucirea ta și slava bogăției.

Acel Iisus e azi al meu. El mi S-a dăruit.
 Și mi-e de-ajuns. De ce mai strigi? În El sunt împlinit.
 Tu n-ai ce-mi face, eu sunt mort. Iisus trăiește-n mine,
 Și cheamă-L, dacă mâna-ți dă, cu daruri de la tine.
 Nu mă înmoaie amăgiri, nu mă-nspăimânți nici cu urgii.
 Iisus pe toate le-a-nfruntat, și împotriva Lui tu vii.

Iisuse, Tu îmi ești de-ajuns în orice-mprejurare;
 Eu numai Ție Îți aduc, acum și-n veci, o venerare,
 Un preț, tot prețul care e și toată-a mea-nchinare!

* Originar din Ploiești și trăind actualmente în SUA, a participat la evenimentul ecumenic *Săptămâna Bibliei*, organizat în iunie la Bârlad și la care Academia Bârlădeană a fost partener. Autor a două volume de poezii, dl. Herman ne-a trimis prin poșta electronică acest monolog meditativ, cum îl numește, cu dorința publicării în revista noastră.

Ion N. OPREA

BÂRLADUL CU BISERICA ÎN AFARA ORAȘULUI

Răscolesc colecția ziarului „Vocea Tutovei” de la 1899 și citesc: „Arhiepiscopul catolic Bandinus, care a vizitat Principatele Unite, cu secretarul său Petru Varcevici, pe timpul domniei lui Vasile Lupu, și-a scris CODEX BANDINUS, sosește la Bârlad la 8 noiembrie 1648, despre care notează: „Berladul se află spre miază-zi de Vaslui, cam la șase mile ungurești. Pe aici este drumul mare pe care se transportă mărfurile din Turcia și din Muntenia spre Polonia și spre părțile de sus ale Moldovei. Orașul se află într-o vale, în albia râului Bârlad; la apus are ogoare foarte fertile în cereale situate pe coaste; la răsărit se află un deal producător de vin bun și alb; la miază-noapte și miază-zi se deschide o vale lungă și lată...”

După ce vorbește despre etnia locuitorilor și despre biserica catolică, se referă și la unitățile de cult ale „schismaticilor”: „Schismaticii (adică ortodocșii) cu opt biserici, zice Bandinus, două din piatră, celelate din lemn; sunt 600 de case și 5000 de oameni. Poporul din Bârlad cultivă viile, dar nu cu același meșteșug ca Hușenii, nici nu se apleacă mult la agricultură; se ocupă mai mult cu negustoria, decât cu altă muncă. Pământul este foarte fertil, dar cultivatorii leneși de tot”.

Referitor la afirmația că există două biserici de piatră, ziarul se întreba: „Care a fost cea de a doua, căci afară de Biserica Domnească, noi nu cunoaștem alta?”

Ulterior, în 1762, în timpul domniei lui Grigore Calimachi (1761–1764), un alt vizitator, abatele italian Iosif Boscovici, zice de Berlad: „Prin mijlocul orașului trece un râu despre care n-a știut nimeni să-mi spună altceva, decât că se numește Bârlata (Bârladul). Peste el trece un pod larg și solid, făcut pe trunchiuri de arbori groși. Noi îl trecurăm spre a ne duce în partea cea mai locuită a orașului. Eu l-am numit satal (sat) dar mi s-a spus că mai bine să-l numesc Miastos, adică oraș, pentru că așa se numesc orașele în Moldova, ca în Polonia”.

...Trec anii. Locuitori ai municipiului Bârlad, frecvențați biserica Sfinții Voievozi? Știți că a fost construită în afara orașului? Să citim manuscrisele părintelui Ioan Antonovici, preot, paroh, protoereu – multă vreme la Bârlad, mai apoi și episcop al Hușilor – găzduite de Serviciul Filialei Iași a Arhivelor Statului România, păstrate sub cota 127, despre bisericile din ținutul Tutovei:

4 iunie 1900. Părintele c. Ioan Carp mi-a povestit cu privire la biserica Sf. Voievozi următoarele din cele ce i s-au spus și sfinției sale de către răpostul Costache Tene, fost psalt și epitrop al ei.

Biserica Sfinții Voievozi din Bârlad a fost făcută de Ecaterina Drăgănoaia la 1802. Pe atunci, movila pe care este construită biserica era în afara orașului, înconjurată de tufari de stejar. În anul 1802 au plecat din Bârlad mai mulți bărbați ca să se ducă la locurile sfinte, între care s-a hotărât să se ducă și o femeie bătrână, văduvă, Ecaterina Drăgănoaia, străbuna doamnei Raluca Belloescu, soția domnului Stroe Belloescu (fost profesor de liceu), singura care a mai rămas din familia Dragnea.

Intrând numita bătrână cu regularea intereselor casei, ceilalți tovarăși au plecat înainte. În urmă a plecat și ea, peste un ceas-două, după dâșii și nu i-a putut ajunge. Și înoptând, fiind în pădure, singură și foarte obosită de drum și supărare, s-a

culcat pe o moviliță, care există și până în ziua de astăzi, în jos de valea Bârladului, în marginea drumului, din sus de satul numit Ciortolom. Noaptea i se arătă în vis arhanghelul Gavril, propunându-i să se întoarcă înapoi și cele două pungi de bani (1000 lei vechi) pe care îi avea cu dânsa, să facă o biserică în orașul Bârlad, «pe movila unde se spânzură tâlharii».

Trezindu-se ea din somn, se întoarce în oraș, comunică visul ei la vădăni și prietene, și cu ajutorul mai multora dintre acestea, a făcut o biserică

de nuiete în acel an, 1802, biserica aceasta fiind deteriorată, poporării ei, între care mai cu seamă frații Ioniță Gâlcă și Iorgu Gâlcă și familia Angheluță, au desființat-o în ziua de Sfânta Treime și până seara au și făcut temeliea, atât devotament aveau străbunii noștri pșentru biserică. Așa că dâșii, împreună, au făcut actuala biserică de zid, care a fost sfințită în același an de Meletie, episcopul Romanului. Acest episcop a rânduit și un disc cu care să se umble la toate sărbătorile și duminicile pentru biserică, care s-a folosit până acum 30 de ani.

În timpul domniei lui Mihai Sturza, în fiecare an, la 8 noiembrie, la biserica aceasta se făcea Tedeumul pentru Vodă. La Tedeumul din 8 noiembrie 1848, pe când preotul Neculai Dediu citea molifta Amvonului, se dădu drumul unui tun lângă biserică, de pe movilă, de rușii ce erau aici în drumul lor spre unguri și preotul sperindu-se a închis cartea și a intrat în altar, în hazul tuturor. S-au stricat din acea pricină toate ferestrele bisericii. Mulți bărbați și multe femei s-au speriat la fel.

Acestea mi s-au spus și de însuși părintele iconom Neculai Dediu, azi 10 octombrie 1901.

Manuscrisele depuse de părintele Antonovici cuprind și alte însemnări. „Din Sinodicul bisericii Sf. Voievozi. În Sinodicul acestei biserici, din 1879, în foarte rea stare păstrat, pe pagina

Întâi a filei 5, se află însemnat sub titlul Ctitorii bisericii Sf. Voievozi din urbea Bârlad: «Doamna Ecaterina Drăgănoaia, care de la dânsa a luat începere a se face această sfântă biserică, și au mai luat cu dânsa și pe preotul Apostu din comuna Certești, care în urmă acest preot s-a făcut călugăr și s-a numit Anania și domnul Ștefanachi Gălățanu și domnu Petcu Grădinaru și cu fiul său Enache Petcu, fiind pe acel timp holteiu ca de 24 de ani.

Această biserică e făcută la anul 1802.»

La pagina 16, de sub titlul *Binefăcătorii și ajutorii Sânta bisericii*, alte însemnări: «Doamna Catrina Drăghicioaia și sfinția sa părintele Apostol și cu soția sa Irina, presvitera, care în urmă acest preot s-a făcut călugăr și s-a numit Anania, părintele Ioan Gașpar, domnul Corlachi Tenea care a fost episcop la această sfântă biserică 35 de ani și a fost și psalt la această biserică cincizeci de ani, domnul Antohi Stan, care și dumnealui a fost episcop și domnul Constantin Miticiu, fost tot episcop. Dl. Constantin Ioan, care a fost tot episcop, care pe timpul lui s-au făcut ograda bisericii prin strădania părintelui diacon Gh. Albu și ceilalți servitori de la această biserică.»

Pe pagina a doua, a filei 18, jos, se citesc: «Tot în acest an și lună (1884, iunie 26) și pe timpul acelor episcopi (Lascăr Costin, econom, N. Dediu)... s-au suflat în aur Sfântul Potir care este vechi, cumpărat de doamna Catrina Drăgănoaia din anul 1806.»

În dosarul nr. 25 al protoeriei din 1872, cu evidența fondării bisericilor din Bârlad, se arată că Biserica Sfinții Voievozi este fondată în anul 1806.

1802 sau 1806?, se întreabă părintele Ioan Antonovici și tot Sfinția sa răspunde în aceleași file ale manuscrisului: „Biserica Sf. Voievozi s-a început a se face în 1802 și s-a terminat în 1806, din nuiete, vâlătuci și acoperită cu stuf. Dacă a ei facere

n-a durat mult ca celelalte, aceasta se datorește poate faptului că baba avea capitalul grămadă și nu trebuia să-l adune cu gologanul de la lume (mai e vorba că pe lângă dânsa se vor fi găsit și alți ctitori mărunți) dar apoi și clădirea era tot simplă și necostisitoare.”

Care au fost și alți ctitori, dar nu așa de mărunți, cum intuia protoereul?

Din Anuarul 1938 al Eparhiei Hușilor, desprindem: „Biserica parohială cu hramul Sfinții Voievozi construcție de zid la 1802 de Ecaterina Drahnea și alți donatori.” „Prima biserică de nuiete și lemn fusese făcută la 1802 de Ecaterina Drahnea ajutată de preotul Apostol și soția sa Irina din Certești – Tutova.

Actuala biserică a fost începută la 1827, decembrie 16 și terminată la 12 noiembrie 1840. Au contribuit la ea 201 creștini. Între primii ctitori ai actualei biserici au fost stolnicul Iordache Gâlcă, medelnicerul Ioniță Gâlcă, Gh. N. Gâlcă, Vasile Gâlcă, Safta Gâlcă. De asemenea protosinghelul Sofronie Vârna, o luminoasă figură de cărturar și mare orator.

La reparația completă din 1936 a ajutat doamna Ecaterina colonel Iordan; ca un omagiu pentru sacrificiul celor două ctitoare cu numele de Ecaterina, bisericii i s-a dat și hramul acestei sfinte mucenițe.

Anuarul din 1938 enumeră preoții slujitori de-a lungul timpului: Anania ieromonah (fost preotul Apostol), C. Tenea, Gh. Bogescu, Ioan Gașpar, Neculai Dediu – care a reparat biserica în 1896 – diac Gh. Albu, Ioan Carp catihetul, Ioniță Cosma, la care se adaugă alții, cu toții în manuscrisele lui Ioan Antonovici: Ștefan Ciorescu, Gheorghe Guriță, Ioan Popoiu, Constantin Ghinea, Constantin Avram și Neculai Bâgiu.

Mihai NEMES

PLOI

Paparudă, rudă, vino de ne udă!
Lutul ca să-l sfarme iarba-creșteri, crudă,
ritmic dansul ploii cu sclipiri de patimi
astfel îl chemarăm mitului din datini.

Cu găleata, leata, peste toată ceata
prinși cu bozii-n brăuri ne-nvârteam în roata
jocului de-a ploaia. Și jucam o farsă
sărutând țărâna de arșiță arsă.

Cu ciubăru, băru, peste tot ogorul,
’n-amăgiri destule să ne stingă dorul,
ploi firave-n grabă își treceau colindul
și lăsau în urmă seceta și jindul.

Ați uitat de baltă, stropi de apă-naltă,
iar colburi grele peste drumuri saltă
când pe case-ntruna, darabana harnic
să-și pornească ritmul, așteptam zadarnic.

Grâna și țărâna și-au dat jalnic mâna
nevăzând lumina ploilor, stăpâna,
și culori ucise au plecat grădinii
frunți de flori și plante, inundând cu spinii.

Ploi ce-ați fost cătate bolții cu lăcate,
voi din prund albastru astăzi pe bucate
rupeți falduri grele de-apă sunătoare
aducând în picuri pacea călătoare.

Și urcați în spice cu plesniri de bice
limpezimi sonore. Vița să-și ridice
în ciorchini tăria, cată-n voi rubinul
toamna ca hangița să ne toarne vinul.

TONI HULUBEI MACOVEI
Scrisori la Post-Restant

Spre casă

E lung drumul Iașilor!
Când ajung la Bârlad sunt ca și
acasă,
mai am o oră până la Vaslui!
La Vaslui îmi spun „mai am doar
o oră”!
Gara, Râpa Galbenă, Eminescu,
Universitatea,
Grădina Copou, Regimentul 13.
Am ajuns!
Mama mă așteaptă la fereastră.
Ne îmbrățișăm, sporovăim,
bucurie mare!
Îmi mângâie aerul din jurul
capului cu duioșie
și-mi spune: „Îți va fi greu
când n-am să mai fiu!”
N-am știut că vremea aceea se
apropia.
Nici ea n-a știut!
Și acum drumul Iașilor
mi se pare mai lung ca niciodată!

GRIGORE HAGIU

(27.09.1933 - 1.02.1985)

Este poetul versului alb, liber și al sonetului. În volumul de debut, *Portret în august*, 1962, e discursiv; în următoarele: *Continentele ascunse* (1965), *Sfera gânditoare* (1967), *Spațiile somnului* (1969), *Nostalgica triadă* (1970), poetul se impune cu un raționament abstract. I-au urmat volumele: *Cântece de stemă* (1971), *Miazănoaptea miresemelor* (1973), *Zenit de anotimpuri* (1974), *Sărbătorile anului* (1975), *Descântec de gravitație* (1977), *Sonete* (1978), *Alte sonete* (1983) ș.a.

Poetul este când vizual, când rațional, când metaforic.

A făcut parte din generația antiproletcultistă a resurecției și paradoxismului.

A fost distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1967) și Premiul Asociației Scriitorilor din România (1968).

Redăm mai jos două emoționante evocări pe care i le dedică Nichita Stănescu.

Mircea COLOȘENCO

NICHITA STĂNESCU**GRIGORE HAGIU****ACEL CEVA DINTRE ARIPĂ
ȘI AER**

Prietenul meu de o viață, poetul Grigore Hagiu, cu infinita lui timiditate, mi-a spus două, trei vorbe despre cutremurul care ne-a îndoliat țara. Nu pot să-i reproduc întocmai cuvintele, dar sensul confesiunii lui pot să-l spun întocmai. Mi-a zis:

- Ieșisem desculț pe pământ și m-am ținut de copac. Copacul se ținea de mine și eu de el. Amândurora ni se făcuse frică.

Să fi vrut vreodată să exprim vorbirea ce-am avut-o din frageda copilărie până la tremurata adolescență, – vorbirea mea cu bătrânul gutui din fața ferestrei, cu verdea iarbă din curte, n-aș fi fost în stare să zic mai corect decât ce-a zis Grigore de copac.

Tristă comunicare, dar ce comunicare, Dumnezeu!

Vine o vreme când te trezești, vorbind și spunându-te pe tine unui bolovan, unei pietre. Te trezești, dând de mâncare unei vrăbii, dar nu din milosârdie, ci pur și simplu.

V-ar supăra, prieteni, dacă n-aș spune că sunt contemporan cu iarba verde, cu gândacii de bucătărie, cu înțepătoarea albină, cu nenorocita de furnică, clasă salahoră a găzelor, că sunt contemporan cu acea neagră capră de munte, cu delfinul mintos, cu paltinul și cu teiul, care din pricina lui Eminescu nu îmi mai tihnește să-l miros ca lumea?

Și că veni vorba, ia uitați-vă și voi la el!

Hai, să nu-i mai lăsăm pe unii dintre ai noștri să spună totul despre ceva!

Să fim generoși. Să lăsăm nenăscuților dreptul de a vedea cu ochi proaspeți și cu ființă singuratică încă o dată ceea ce văzurăm și noi cu ochi proaspăt.

– Ce faci bre?

De unde vrei să știu?!

(*Luceafărul*, XX, 32, 6 aug. 1977, p.1, vol. *Respirări*, 1982, pp. 96-97.)

Mă consider unul dintre cei mai norocoși iubitori ai poeziei. Colegii mei de vârstă, de suflet și de inimă, cu toții am văzut același cer cu stele în același timp. N-a fost război în timpul tinereții noastre. Se așezau noi cărămizi, zidurile cu ferestre ale umanismului socialist. Unul era mai minunat ca altul! Acum mă opresc cu gândul sensibil la Grigore Hagiu care, iată, aniversază 50 de ani de făptură sensibilă.

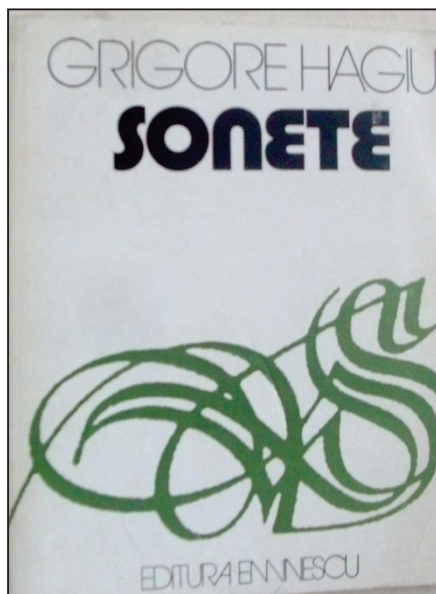
Grigore pentru noi toți este un blazon al eleganței poetului discret, al filigranului distins, al celei mai nobile făpturi a limbii române, sonetul, și în același timp unul dintre primii, dintre noi, care a sfărâmat letargia formelor fixe, seducându-ne cu lumina istovitoare a înțelesului cuvintelor.

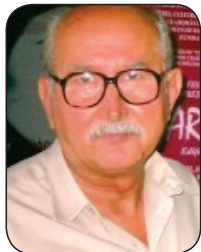
Bărbat de o eleganță interioară maximă, simpla apariție a lui Grigore printre noi a dat și dă coif poeziei. Mastodont din viitor, încă cerb, ne cutreieră metafora, iar prin inimă, cu precădere, auriculele.

I-aș spune „La mulți ani!” dacă aș crede că poezia lui e pieritoare. Nu-i spun „La mulți ani!”, ci îi spun „La multe secole!” întru cinstirea limbii române.

Om gingaș ce ești, Grigore al nostru ce ești, și al limbii române, îți cinstim aniversarea cu gândul înălțător, mai răsărind încă un luceafăr pe cerul iute, fugitiv și înalt al verbului unic rostit în limba română. Ave!

(*Flacăra*, XXXII, 38, 23 sept. 1983, p. 9, vol. *Fiziologia poeziei*, 1990, p.443.)

Teodor OANĂ

UN MINI CONCERT

Încă de la ora 9.00, platoul din fața DNA din municipiu, str. Libertății nr. 13, era ticsit de reporteri și cameramani. Urma să sosească dintr-un moment în altul domnul Paraschiv Antoniu, administratorul unui important trust de construcții, a cărui cifră de afaceri trece de cinci milioane de euro. Interesul manifestat pentru prezența la DNA a dlui Antoniu s-a accentuat când s-a aflat pe surse că dânsul va candida la alegerile parlamentare din toamnă din partea celui mai important partid din opoziție, Partidul Prosperității Personale.

Știrea că dl. Antoniu ar urma să dea cu subsemnatul la DNA a apărut în presă încă de anul trecut, după o cercetare de vreo șapte ani, apoi s-a așternut o tăcere suspectă, așa cum se întâmplă în multe cazuri, până când actualizarea faptelor devine o necesitate obiectivă, explicabilă din anumite puncte de vedere.

În sfârșit, și-a făcut apariția, coborând dintr-o mașină luxoasă, dl. Antoniu, care de îndată a fost asaltat de reporteri și cameramani, de ai fi zis că cine știe ce actor celebru de la Hollywood a manifestat interes pentru municipiul nostru. Întrebările au început să curgă precum o viitură care smulge pământ din maluri și duce cu ea tot ce întâlnește în cale. Abia l-am putut auzi pe dl. Antoniu întrebând cine le-a vândut reporterilor știrea că se va prezenta la DNA. Dar cine să-i răspundă? Reporterii abia pridideau cu întrebări de felul: În ce calitate ați fost chemat? Ce învinuiri vi se aduc? Aveți acoperire pentru ce vi se impută? Mai există alte persoane care urmează să fie audiate?

Cu greu a putut dl. Antoniu să spună că nu știe dacă e chemat ca martor, ca suspect sau ca inculpat. A promis că la terminarea audierii va răspunde la toate întrebările. Primul episod al întâlnirii domnului Antoniu cu reporterii s-a consumat o dată cu intrarea dânsului în clădire.

Puțin mai târziu a oprit pe platou un microbuz din care au

coborât șase instrumentiști cu alăturile lor: două trompete, două tromboane, un corn francez și o tubă. Prezența acestei mici fanfare a trezit o așa de mare curiozitate, că numeroși trecători se opreau, așteptând ca suflătorii să-și facă numărul. Dar acesta întârzia. A apărut, în schimb, o dubă a poliției, care a fost ignorată de cei prezenți.

Când dl. Antoniu a apărut încătușat în ușa larg deschisă, reporterii s-au repezit la dânsul, agitănd microfoanele, aproape să-i acopere fața. Am tresărit cu toții când mica fanfară a început să cânte *Oda Bucuriei*, din Simfonia a IX-a de Beethoven. Situația a devenit tragi-comică: Unui om încătușat i se cântă *Oda Bucuriei*? Nimeni n-a putut să-și explice momentul de-a dreptul insolit, lipsit de rațiune și, de ce să nu recunosc, revoltător. Mini concertul a luat sfârșit când dl. Antoniu a urcat în dubă.

*

În numărul de ieri, *1 aprilie*, al ziarului nostru, am publicat articolul „Un mini concert”. Ne-am așteptat ca relatarea privitoare la prezența la DNA a unei importante personalități (fictive) din lumea afacerilor să trezească un mare interes. Articolul din varianta electronică a ziarului a înregistrat 4253 de like-uri. Mulți cititori au sesizat că e vorba de o *păcăleală de 1 aprilie*, dar au fost și destule consemnări ca aceasta:

Oda Bucuriei este expresia satisfacției procurorilor că au reușit să finalizeze un dosar după opt ani de cercetare? A durat cercetarea opt ani sau dosarul a fost ținut la păstrare, ca să fie scos acum, când interesele o cer?

Cine i-a adus pe instrumentiști? A cui a fost ideea?

Din al cui scenariu au făcut parte instrumentiștii?

Pe când următoarele concerte?

Etc., etc.

Ștefan-Cornel RODEAN

ADU MINCIOGUL!

Erau niște zile splendide de toamnă târzie – e drept, cam reci, dar senine și fără vânt – numai bune pentru a începe sezonul de pescuit la răpitor. Și pentru că auzise că în primăvară s-a dat liber la pescuit pe o nouă „baltă particulară”, lângă satul Răscruți, în care se spunea că sunt exemplare mari de știucă, Victor și-a zis că nu strică să-și încerce și el norocul.

Astfel, pentru prima duminică liberă, s-a pus de acord cu prietenul Dan, a pregătit lansetele și celelalte scule și accesorii, a cumpărat peștișori vii și alte momeli de la magazinul de specialitate, s-a interesat de accesul spre baltă și, dimineața, la răsăritul soarelui, erau acolo, amândoi pregătiți să facă primele lansări.

Prima surpriză neplăcută a fost aceea că pe renumita baltă nu mai era nimeni în afară de ei și de un paznic somnoros care a ieșit dintr-o baracă, a venit spre mașină, le-a spus prețul (destul de piperat), a luat banii, a completat cu greu o chitanță și le-a

comunicat câteva reguli simple de urmat.

A doua surpriză, și mai neplăcută (de fapt, la pescari „surprizele” astea se cam țin lanț), a fost să constate că, până la amiază, la bețele lor nu a „mișcat” absolut nimic și nu era vorba doar de știucă neapărat, că din plictiseală au încercat și la biban, șalău, apoi la caras, la crap ș.a.m.d.

Aproape convinși că, de fapt, în baltă nu sunt pești de loc, speranțele celor doi au renăscut spre după-amiază, văzând că de ei se apropie doi bărbați, mult mai tineri, suspect de liniștiți și cu niște ustensile destul de modeste, cel puțin în comparație cu ale lor. Au salutat politicos și, fără să se angajeze în dialogul firesc între pescari (*De unde sunteți? Ați mai fost aici? Ce pești sunt? La ce mușcă? Unde sunt locurile cele mai bune? Care este captura record de aici?* etc.), i-au ocolit și s-au instalat exact pe malul opus.

Balta fiind destul de mică, Victor și Dan au început să-i urmărească atent, curioși ce vor face în afară de băut și de

povestit clasicele amintiri din armată, la care se așteptau oricum (deși s-au înșelat, dar asta nu are importanță). La un moment dat, Dan sare ca ars, aleargă spre lansete și strigă din toate puterile:

– Victoreeee! Adu minciogul!! E mare!!! Nu pe acolo, treci în dreapta mea, atenție că a luat-o spre sălcii!! Nu te plimba tu cu minciogul că îl sperii și mai tare, lasă că îl aduc eu la mal! Ce puternic se zbate! Au, nu știi dacă rezistă firul!

Victor se uită la Dan cum se scâlâmbăie, vede că firul nu este întins, dar nu apucă să zică nimic, că Dan îi șoptește:

– E poantă, pentru derutarea celor de vizavi! Să vezi cum or să alege imediat spre noi și, când vor ajunge, le vom spune că a fost o știucă de vreo zece kilograme, dar am scăpat-o!

Când colo, cei de pe malul opus n-au nici o reacție.

Au mai trecut vreo două ore, pe baltă era aceeași liniște, așa că Victor și Dan au hotărât să strângă totul și să plece. Pe la

ora cinci și jumătate seara părăseau balta, nu înainte ca Dan să mai strige încă o dată: „Adă minciogul!”, amuzându-se copios de propria poantă și mirându-se că Victor nu reacționează.

Și-au reluat programul normal, nu au mai povestit nimănui eșecul crunt de la respectiva partidă de pescuit și peste câteva zile, într-o dimineață, Dan vede, în cel mai citit cotidian local, cu litere de o șchioapă, titlul: „Știucă record”. Și bineînțeles, citește mai departe:

Duminică seara, în jurul orei 18.00, Ion Luca (31 de ani) și Gheorghe Preda (32 de ani) din satul Răscruți au prins, pe o baltă de lângă satul cu același nume, o știucă de 10 kg. Ca o curiozitate, pescarii ne-au declarat că lingurița atacată de știuca uriașă a fost făcută de ei chiar dintr-o lingură pentru ciorbă, veche, găsită în podul casei, pe care au mai aranjat-o cu pila și cu șmirghelul.

ZÎNA TĂMĂȘANU

GEORGE COȘBUC, PROFIL SINTAGMATIC

Poetul a văzut lumina zilei la 20 septembrie 1866 în satul Hordou (din 1924 satul se numește Coșbuc), din apropierea Năsăudului, în familia preotului Sebastian Coșbuc, fiind al optulea copil al familiei. Din anii copilăriei datează contactul său cu basmul, legenda, cântecele populare, dar și

primele izbucniri ale talentului său. Unul din colegi își amintește că „tânărul Georgică a popii” improviza cu ușurință chiuitori și mici piese satirice încă de pe când era elev la școala primară în satul natal sau în satele unde tatăl său era preot. Însuși Coșbuc va mărturisii mai târziu că „ajunsesem un fel de artă ambulantă a satului.”

Un merit deosebit în dezvoltarea înclinațiilor către lumea poeziei și a fabulosului a avut-o mama sa, preoteasa, deosebit de înzestrată povestitoare. Coșbuc urmează studiile liceale la Năsăud care era centrul spiritual al întregului ținut din jurul Bistriței, din Maramureș, din părțile Lăpușului și chiar de mai departe. Liceul de aici oferea elevilor cunoștințe temeinice, mai ales, în domeniul limbilor clasice: latină, greacă, germană.

Într-o atmosferă de studiu susținută și de cadrele didactice, Coșbuc citește foarte mult, în bogata bibliotecă a *Societății de lectură „Virtus Romana Rediviva”* în care se găsea tot ce era mai valoros din literatura română, alături de o colecție completă de periodice românești din toate provinciile noastre istorice. În cadrul acestei societăți de lectură își citește primele poezii, este ales vicepreședinte și apoi președinte al ei. Tot acum începe traducerea din limbile germană și greacă.

Trecându-și în 1884 examenul de maturitate, ar fi trebuit conform intențiilor părinților, să urmeze Teologia spre a continua cariera tatălui, bunicului și străbunicului său ca preot, dar el s-a înscris la Facultatea de Filosofie (și Litere) din Cluj, pe care o va abandona în anul al III-lea din cauza lipsurilor materiale. În perioada studenției trimite la ziarul *Tribuna* din Sibiu, condus de Ioan Slavici, câteva poezii pe motive folclorice care îi vor atrage atenția scriitorului. Acesta îi va publica anecdota versificată *Filosofii și plugarii*, prin care își face debutul literar, și-l invită pe tânărul poet să intre în redacția ziarului, în august 1887, ceea ce va și face pentru 2 ani – considerați de Coșbuc „cei mai rodnici” pe tărâmul creației. Publicarea baladei „Nunta Zamferei” în 1889 îi aduce aprecierea marelui critic Titu Maiorescu care-l sfătuiește să se stabilească la București. Coșbuc acceptă, dar este dezamăgit de atmosfera găsită. Fieea lui vioaie, sufletul lui cald și sociabil se

lovesc de răceala și distanța dintre clasele de sus și greutatea ce apăsau clasa de jos. El însuși se confruntă cu multe neajunsuri fiind nevoit să lucreze ca funcționar, redactor, profesor, autor de manuale școlare, însă asta nu-i afectează elanul creator; ca dovadă, publică 4 volume de versuri: *Balade și idile* (1893); *Fire de tort* (1896); *Ziarul unui pierde vară* (1902); *Cântece de vitejie* (1904).

Desfășoară o bogată activitate publicistică conducând alături de Ioan Slavici și Ion Luca Caragiale revista *Vatra* (1894-1896), singur *Foaia interesantă* (1897), împreună cu Alexandru Vlahuță *Sămănătorul* (1901-1902), cu Ilarie Chendi *Viața literară și artistică* (1906). La toate acestea se adaugă o intensă activitate de traducător: *Eneida* și *Georgice* de Virgiliu, *Odiseea* de Homer, *Divina commedia* de Dante Alighieri, *Don Carlos* de Schiller, *Antologie sanscrită* și *Sakuntala* de Kalidasa. Menționăm și scrierile în proză: *Proză și versuri – amintiri din tinerețe* (1897), *Războiul nostru pentru neatarnare, Povestea unei coroane de oțel* (1899), *Din țara Basarabilor* (1901), *Dintr-ale neamului nostru* (1903), *Superstițiile păgubitoare ale poporului nostru* (1909).

În 1900 este ales membru corespondent al Academiei Române, iar din 1916 membru activ al acesteia. Însă nimic nu-i va aduce consolarea după pierderea, într-un accident de automobil, a unicului fiu, Alexandru, în vârstă de 20 de ani. Iată ce menționează Tudor Arghezi în publicația sa *Tablete de papagal*: „De la un timp George Coșbuc rămăsese o schemă palidă și fugară... ascuns în pălăria mare, trasă pe frunte. L-am salutat odată făcându-i loc pe o margine de bulevard și ochii lui s-au uitat la mine speriați. I-aș fi sărutat mâinile. De atunci, de câte ori m-am încrucișat cu el, m-am descoperit cu închinăciune.”

Neconsolat rămâne Coșbuc și pentru că nu va putea vedea zorii eliberării Transilvaniei pe care o prefigurase în poezia alegorică „Spadă și corăbii” încă din 1914, căci la 9 mai 1918 se va stinge din viață la 51 de ani fiind înmormântat la Cimitirul Bellu, însoțit pe ultimul drum de Ioan Slavici, Gala Galaction, Bogdan Duică etc.

În prima etapă a creației sale poetice, Coșbuc a valorificat poezia populară și graiul din ținutul natal publicând în *Tribuna* de la Sibiu – circa 20 de poezii și continuând cu cele în care depășește această fază, fiind mai vizibilă realitatea vieții țărănești. Balade ca *Brâul Cosânzenei*, *Crăiasa zânelor*, *Nunta Zamferei*, *Moartea lui Fulger* evidențiază talentul, originalitatea lui Coșbuc și maturitatea sa artistică. „Toată viața țărănească de la bucuriile și veselia nunții, până la durerea morții, toate necazurile țărănești

le cunoaște Coșbuc prin legătura de sânge, de aceea întreaga această viață e zugrăvită cu atâta adevăr și sinceră simplitate.” (Constantin Dobrogeanu Gherea)

Nunta Zamfirei constituie o comoară de frumuseți poetice, neegalată fiind descrierea horei cu exactitatea mișcărilor și efectul lor auditiv. Păstrând ideea de a scrie o epopee națională Coșbuc s-a apropiat de cadrul de viață al țăranului – natura. El pătrunde în intimitatea ei, o vede în plină mișcare, în acord cu timpul.

Poetul îmbină imaginile vizuale cu cele auditive și de mișcare realizând adevărate imnuri de bucurie și admirație pentru natura care-l copleșește cu frumusețea ei, ca în *Vestitorii primăverii*, dar mai ales în pastelurile dedicate anotimpului de vară – de altfel e și supranumit „poetul verii”: *Faptul zilei care prezintă trezirea la viață a naturii, plecarea în zori a țăranului la muncă, apariția triumfătoare a soarelui: E plin de mișcare pământul,/Și cântă și codrul și vântul/Și-o mie de guri.* I. L. Caragiale recita gesticulând și comentând entuziast acest poem: *Ei nu vezi toate? Nu ți se pare că plutești într-o atmosferă minunată? Nu vezi limpezimea cerului și toate, toate? Aaa! Ce minunat, ce sublim, ce dumnezeiesc...!* În *Vara*, despre care G. Ibrăileanu afirma că este „triumful soarelui în poezia lui Coșbuc și în poezia românească”, poetul surprinde un tablou ce aparține văzduhului în care, parcă, desprins de pământ se înalță Ceahlăul - *un uriaș cu fruntea-n soare/ De strajă țării noastre pus* și un alt tablou ce aparține terestruului cu lanul de grâu în care spicele jucau în vânt, cu fete și feciori ce cântă o doină în cor. Lumina și armonia din natură, bucuria și plinătatea vieții umplu sufletul poetului care exclamă: *Cât de frumoasă te-ai gătit/ Natură, tu!* și consideră că în sânul ei, până și în mormânt „e totul cald, că e lumină”.

Încântătoare sunt și poemele: *În miezul verii* (2 poezii), *Noapte de vară*, *Vântul*, *În zori*, *După furtună*, *Chindia*, *Nuntă în codru*. Exprimarea sentimentelor prin scene de viață este o altă caracteristică a poeziei lui George Coșbuc folosit în poezia de dragoste, în idile. Bun cunosător al sufletului omenesc poetul surprinde caracterul sănătos al tinerilor de la țară care trăiesc sentimentul iubirii intens, curat dându-i mare prețuire. Se dovedește neîntrecut în analiza iubirii fetelor, de la primii fiori, ca în poeziile: *La oglindă*, *Spinul*, *Scara*, la tema de a nu-și pierde iubitul: *Pe lângă boi*, *Dragoste învrăjbită* sau la risipirea iubirii și durerea trăită: *Fata morarului*, *Cântecul fusului*, *Fata mamei*. Idilele sunt scrise parcă pentru a fi reprezentate pe scenă. Numite de G. Călinescu „poezii teatrale”, ele sunt fie monologuri - *Dușmancele*, *La oglindă*, *Recrutul*, fie dialoguri *Spinul*, *Scara*, *Rea de plată*.

George Coșbuc vede și o altă latură a neamului său, cea a dorinței de libertate socială și națională, a dobândirii independenței, pe care o va aborda în poezii precum: *Pentru libertate*, *Hora*, *Doina*, *Noi vrem pământ* și în volumul *Cântece de vitejie*, din care fac parte poeziile dedicate Războiului de independență: *Coloană de atac*, *La Smârdan*, *Raport*, *Cântec ostășesc*, *Dorobanțul*, *Povestea caporalului*, *O scrisoare de la Muselim Selo*. Coșbuc este convins că *independența* a fost câștigată datorită luptei și jertfei soldaților simpli din popor, pătrunși de un patriotism neprefăcut dovedit prin fapte: *Apoi să știi c-a fost război/Și moarte-aici, nu șagă/Cădeau pe dealuri, dintre noi,/ Ca frunza, mamă dragă.* Patriotismul și spiritul de jertfă sunt exprimate și în poeziile de inspirație istorică, evocând figurile legendare ale acestui neam de-a lungul timpului: *Decebal către popor*, *Moartea lui Gelu*, *Pașa Hassan*, *Mortul de la Putna*, *Oltenii lui Tudor*. Din toate răzbate elogiul curajului de a lupta pentru apărarea libertății neamului și pământului străbun. Decebal li se adresează ostașilor: *„Viața asta-i bun pierdut,/Când n-o trăiești cum ai fi vrut/ Căci nu-i totuna leu să mori/ Ori câine-nlănțuit.”*

Coșbuc însuși afirmă că viața este o luptă *„O luptă-i viața, deci te luptă,/ Cu dragoste de ea, cu dor.”* (*Lupta vieții*) Coșbuc a lăsat o operă bogată și foarte variată: poezie, proză, traduceri, dovedind

o solidă cultură clasică, o cunoaștere largă a literaturilor de la vechea civilizație hindusă, până la cea greacă, latină, egipteană..., apoi la literaturile moderne din care a recepționat sugestii, motive și atitudini prelucrându-le, adăugând elemente noi, autohtone și îmbogățind nu numai patrimoniul românesc ci și pe cel universal. *Opera lui rămâne o ofrandă bogată și nobilă neamului românesc.* (Liviu Rebreanu)

Numeroasele traduceri maghiare, germane, rusești, franceze, sârbe, bulgare, engleze, italiene contribuie la circulația poeziei lui Coșbuc, la o mai bună cunoaștere a potențialului spiritual al poporului nostru al cărui fiu a fost și căruia îi aduce mărturisirea de credință în poemul *Poetul: Sunt suflet în sufletul neamului meu/Și-i cânt bucuria și-amarul -/ Sunt inimă-n inima neamului meu/Și-i cânt și iubirea, și ura-/ Din suflet eu fi-ți-voi, tu, neamule - al meu./ De-a pururi, nerupta sa parte!*

George Coșbuc a fost un foarte mare artist, un maestru al versificației, atribuit pe care i l-au acordat, recunoscut și subliniat cei mai competenți cercetători ai artei sale, începând cu primul – G. Bogdan Duică și continuând cu Nicolae Drăganu, M. Dragomirescu, Ov. Densușianu, G. Ibrăileanu, G. Călinescu, A. Dima, G. Scridon, S. Pușcariu, Ș. Cioculescu..., dar și I.L. Caragiale, I. Slavici, N. Iorga, L. Rebreanu care afirmau:

„Coșbuc a făcut o revoluție în poezia românească. El a introdus pe țăranii noștri în poezie și i-a cântat întâia oară așa cum sunt. Opera lui e atât de personală încât nu a putut face școală. Rimele, ritmul, culoarea, fraza poeziei lui sunt atât de specifice încât exclud posibilitatea imitației.” (Liviu Rebreanu, 1925)

„Cel ce vrea să se dumirească asupra formelor gramaticale ale limbii române să cetească cu toată luarea aminte poeziile lui Coșbuc. Cel ce vrea să se dumirească asupra prozodiei, asupra rimării și în ceea ce privește stilul și compozițiunea, arta poetică în genere, tot poeziile lui Coșbuc să le cetească...” (Ioan Slavici – „Măestrul”, în *Amintiri*, 1924)

*„Pe câmpul vast al publicisticii românești... a apărut în sfârșit, un copac și e așa de mândru și de puternic... că va sta tot mereu în picioare, tot mai sănătos și mai trainic făcând fală limbii noastre românești – volumul **Balade și idile** de George Coșbuc.”* (I. L. Caragiale, *Moftul român*, 1893)

Cercetătorii literari au scos în evidență și alte trăsături ale versificației lui Coșbuc și anume: folosirea „cu zgârcenie a figurilor de stil” atât de mult utilizate de alți poeți și suplinirea lor prin varietatea de rime, prin ritmul și organizarea strofelor, cât și folosirea limbajului aforistic.

Mare clasic al literaturii române, pe drept așezat alături de Alecsandri, Eminescu, Slavici, Caragiale, Creangă, Coșbuc a trăit și scris într-o epocă de mari frământări, de lupte pentru realizarea unor idealuri mărețe ale poporului nostru: independența națională, realizarea unității politice și sociale, desăvârșirea literaturii și limbii, a culturii române, identificându-se cu toate acestea și servindu-le cu arta sa. În aceasta constă, înainte de toate, clasicismul său. Coșbuc este un mare clasic și prin grija pentru puritatea formei, înnoirea limbii poetice, a stilului poetic. *„În dezvoltarea poeziei românești”* (*G. Scridon*), momentul Coșbuc reprezintă una din marile biruințe.

Bibliografie

- George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, Ed. Minerva, 1982
 Alexandru Piru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Ed. Univers, 1981
 G. Scridon, *George Coșbuc și pământul natal și Pagini despre Coșbuc*, Cluj, 1966
 P. Munteanu, *Antologie. Poezia lui Coșbuc*, București, 1982
 G. Ibrăileanu, „Vara” de Coșbuc în „Viața Românească” și „Note și impresii”, Iași
 Vlad Streinu, *Clasicii noștri și versificația modernă*, București, 1966
 Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești*, 1929, 1934
 Șerban Cioculescu, *Artistul*, 1966

Marian ROTARU

ÎNSEMNĂRI (III)

În vremea copilăriei petrecute la Ghidigeni, cercetam adesea lunca Bârladului, un șes tăiat de un păienjeniș de gârle desprinse din brațul principal al râului. Localnicii numeau această întindere, Cot. Toponimul venea de la cotul în unghi aproape drept pe care Bârladul îl făcea lângă satul vecin Gefu Nou. O familie din Ghidigeni se numea Cotan, străbunul lor a avut pământ pe cotul Bârladului și nu departe de cot, dar și o baltă căreia i s-a spus până în zilele noastre „a lui Cotan“. În Cot era un loc numit Pe Grind, alcătuit din două ridicături cărora oamenii nu le spuneau movile, ci grinduri. Românii numesc insula: ostrov, prund sau grind. Toponimul Pe Grind păstra amintirea unei realități geografice trecute. Cele două grinduri fuseseră într-adevăr insule pe vremea când toată lunca Bârladului era o continuă și imensă baltă. În amonte, dincolo de satul Gefu Nou, râul Bârlad închidea între apele sale un ostrov împădurit. Peste brațul principal trecea podul Spătăroaiei. Nu se mai știa de care spătăroaie este vorba. Oricum, până în 1857, când s-a desființat boieria, chiar și țărani înstăriți, nu numai negustorii, cumpărau mici ranguri. În Moldova, spre deosebire de Muntenia și Oltenia, femeile puteau avea proprietăți și aveau dreptul să fie ctitori. O femeie vrednică, probabil văduva unui spătar, a făcut bine satului construind podul. Pe dealurile care străjuiesc satele Nicuseni și Tăplău din comuna Ghidigeni sunt două locuri cu izvoare numite Puturoasa. Nimeni nu știe să fi fost vreodată emanații de gaze subterane, dar un foraj din anii 1970 a găsit în Puturoasa Tăplăului un zăcământ de hidrocarburi sulfuroase. Probabil aceleași hidrocarburi produc apa de pucioasă din Bârlad.

Localitatea Ciocani cuprinde de fapt două sate, separate de lunca Tutovei. Satul dinspre răsărit, aflat la poalele dealului Ghelțag, se chema cândva Handțești, spuneau bătrânii pe care i-am cunoscut. A fost o așezare de meșteșugari. O demonstrează toponimul înrudit cu sanscritul *hasta / mână* și cu englezescul *hand*. Mâna înseamnă meșteșug; drept dovadă, pe vatra satului ieșean Hândrești s-a confecționat ceramică încă din neolitic. La apus de lunca Tutovei se află un deal cu vârful rotunjit. Geții numeau asemenea coline *ciuc*, cuvânt moștenit în română sub forma *ciucă*. Cred că de aici vine numele satului Ciucani, devenit mai apoi Ciocani. Ciocaniul a alipit cu timpul Hândțeștiul, formând un singur sat. În primul volum al Marelui Dicționar Geografic al României, publicat în 1895, scria că la Ciocani sunt două biserici. Una dintre ele, cu hramul Nașterea Maicii Domnului – Sfânta Maria Mică, este binecunoscută. Cealaltă nu mai există și nici bătrânii nu-și amintesc de ea. Este posibil să fi fost cândva biserica satului Hândțești.

Apropo de *ciucă*, cuvintele getice s-au păstrat ca o umbră în limba română. Noi spunem grindă, iar geții ziceau *granda* la scândură. *Ger* însemna în limba geților deștept, noi desemnăm prin acest cuvânt frigul intens, dar și expresia *a judeca la rece*. Gerul este tăios, iar noi spunem despre inteligența cuiva că este *brici*. Substantivul *grădină*, întâlnit în albaneză sub formă *gradine*, vine probabil din traco-getul *dina / loc*. În epopeea antică indiană *Ramayana*, soția zeului Rama era numită Sita, ceea ce în sanscrită înseamnă brazdă, nume care evocă menirea femeii de a fi mamă. Regăsim *sita* sanscrit în latinul *situs / loc*, românescul situație, ori în englezescul *site*. Numele

poemelor antice Sangras, creație a poporului tamil din sudul Indiei, corespunde englezului *song / cântec* și românescului sunet.

În Munții Anzi s-au găsit schelete omenești cu craniul alungit ca un turn și cu ADN unic pe pământ, sau mai bine zis nepământean. Oasele au aparținut probabil unor extraterestri. Prezența lor a impresionat, iar din dorința de a copia străinii, craniul alungit artificial a devenit semn de frumusețe și de inteligență la sarmații din Sciția pe vremuri și astăzi la negrii Magbetu din Congo, ori la melanezienii din insula Malakula, Noile Hibride. Alte popoare nu au încercat să copieze pe străinii veniți din Cosmos prin alungirea craniului, ci au recurs la metode mai blânde. Japonezii și chinezii poartă tradiționalul moț, indienii nordamericani au de regulă părul legat în „coadă de cal“, călugării creștini și budiști poartă părul strâns în coc. La noi au purtat moț ritual geții din Apuseni, de unde și toponimul Țara Moșilor.

Mari semne de întrebare ridică legenda argonauților. Eroii plecați pe nava Argos să caute lâna de aur rătăcesc o vreme pe Marea Albă, întinsă pe actualul amplasament al Deltei Dunării, și ajung pe țărmul continentului la poalele unui munte înconjurat de un cerc de fier. Argonauții coboară pe uscat și leagă corabia de cerc. Muntele este Hora, înalt de 50 de metri, care străjuie portul Tulcea. Geologii au aflat că sub rădăcina de granit a Munților Dobrogei se află un zăcământ de fier. De unde știau aceasta oamenii antici? Basmelor noastre subliniază vechimea prin formula „când se băteau munții cap în cap“. Orogeneza Carpaților s-a încheiat acum două milioane de ani și tot atât are scheletul Pescarului de la Buciuștești, Vâlcea. Sunt cele mai vechi rămășițe umane cunoscute în lume. Pescarul a murit pe o plajă a lacului Getic care acoperea pe atunci Câmpia Română. El și semenii lui au fost martorii teribilelor cutremure de pământ ce au zămislit Carpații. Au trecut de atunci 2000 de milenii, dar amintirea lor s-a transmis din generație în generație până azi și demonstrează fabuloasa continuitate a poporului nostru pe acest pământ.

Pe când bunica maternă, Amalia Ivas, era acasă la părinți, venise la marginea satului natal, Băclești, plasa Zeletin, o echipă de prospectori. Era imediat după primul război mondial. Se demarase o campanie națională de prospectare a zăcămintelor de petrol, condusă de profesorul Ludovic Mrazec. Ca să foreze, geologii au angajat cu ziua câțiva oameni din sat. „Pământul este subțire aici. Într-o zi va ieși un vulcan“. Țărani au auzit și probabil specialiștii au fost destul de expliciți, pentru că au înțeles despre ce-i vorba. Vestea s-a dus, și după decenii bune, aflu povestea în casa bunicilor mei din Ciocani. La celălalt capăt al fostului județ Tutova, în satul Țuscani de lângă Prut, oamenii zic că pe vatra lor va ieși un vulcan. În ultimile decenii, în statul mexican Veracruz și în regiunea Tohotu din insula japoneză Honshu s-a întâmplat ca, în plină câmpie, să țâșnească lavă din pământ și să se înalțe un munte. În Japonia fermierul pe glia căruia s-a produs erupția, acoperindu-i ogrorul și casa, s-a declarat proprietarul vulcanului, dar administrația nu i-a recunoscut decât hectarele avute pe câmpie. Suprafața muntelui fiind mult mai mare, statul consideră că diferența îi aparține. Sunt vreo 70 de ani de când familia se judecă cu statul japonez. Între timp, pe pantele vulcanului a înverzit o pădure de pini. Vulcanismul tutovean este o realitate, dovadă

fiind izvorul cu apă caldă despre care am auzit că a ieșit din pământ la Mălușteni, acum două decenii și mai bine. Din păcate, lipsiți de îndrumare, oamenii au astupat, fără să se gândească la foloasele apei termale.

În timp ce țărani japonezi se luptă pentru vulcanul lor, o asociație din statul Hawaii vrea să înființeze o republică independentă pe un teren care nu există, dar care, spun geologii, va ieși din ocean lângă insula Oahu. Nimeni nu știe când se va produce evenimentul. Guvernul Hawaii -ului, administratorul de drept al noului teritoriu, nu pare interesat de subiect, dar asociația cu pricina a vândut deja 10000 de loturi de teren viitorilor coloniști.

Spațiul cosmic este mult mai atractiv pentru că în imensitatea lui ce frizează infinitul lasă loc tuturor. În 1756 Frederick cel Mare, regele Prusiei, a oferit Luna ofițerului Martin Juergens drept recompensă pentru vitejia pe câmpul de luptă. Două secole mai târziu, urmașul lui Juergens, poetul chilian Jenaro Vera, reclamă moștenirea și întocmește actele notariale de proprietate. Jenaro afirmă că pe vremea lui Frederic cel Mare, Luna era a nimănui, *res nullis* cum spun juriștii. Regele prusac a avut prin urmare just temei să o ia în stăpânire și să transmită apoi această stăpânire prin libera sa voință. În Yemen locuiesc sabatienii, un popor străvechi ale căror mituri spun că neamul lor a venit de pe Marte. Drept urmare, în 1997, trei șeici sabatieni au avertizat SUA, că planeta Marte le aparține de drept. Americanii lansau atunci programul Viking de explorare a Planetei Roșii. Sabatienilor contemporani nu le-a făcut nimeni analiza genetică să vadă dacă ADN-ul lor conține elemente nonterestre, așa cum s-a constatat la acele schelete umane din Peru, dar pe Marte s-au fotografiat lacuri, zone cu vegetație, albiu secate de râuri și fluvii, numeroase ruine, chiar și de orașe, statui cu chip uman, precum și ființe umanoide ce par vii, însă care aduc mai mult a oameni maimuță. Poate că aceștia sunt fie urmașii degenerați ai vechilor locuitori, fie o rasă umanoidă inferioară care a rezistat mediului devenit ostil.

Olandezul Bas Landstorp a înființat o asociație care dorește înființarea primei colonii umane pe Marte cu locuitori permanenți, numită Mars One. Proiectul este în pregătire și prima Evă marțiană va fi o româncă, Manuela Boar. La începutul erei spațiale, când americanii și rușii se pregăteau să ia cu asalt Cosmosul, James T. Mangan, din statul Illinois, a proclamat independența Imperiului Celestia suveran peste vidul spațial din jurul Pământului. Mangan a încercat să arboreze cu forța drapelul Celestiei la sediul ONU din New York și a notificat guvernelor american și sovietic că orice pătrundere în spațiul extraatmosferic trebuie autorizată de guvernul celestial. În rest, Mangan a lucrat în marketing și a scris o carte de psihologie motivațională. În 1977, Ecuadorul, Brazilia, Columbia, Venezuela și Peru și-au declarat suveranitatea asupra spațiului cosmic de deasupra teritoriului național, până la linia Lagrange, unde gravitația Pământului își încetează efectul; ca semnatare ale acordului de la Bogota, au notificat această pretenție la ONU și au cerut companiilor și statelor proprietare de sateliți geostaționari aflați deasupra teritoriului lor să le plătească chirie. Sateliți aveau pe atunci SUA și URSS, care nu s-au grăbit să-i ia în seamă pe sudamericani. Până la urmă acordul de la Bogota a rămas fără efect. Acum sateliți geostaționari sunt gestionați de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, organism internațional, dar de fapt o societate ai cărei acționari principali sunt guvernele american, rus, britanic și francez. Robert Heilein a publicat în 1949 romanele SF: "Povestea omului care a vândut Luna" și "Străin într-o țară străină", în care pune problema

colonizării Lunii din inițiativă privată și constituirea peste ani a unei republici federale lunare. Ideea că în viitor se va naște o Republică Luna independentă a fost reluată în revista „Magazin” de către publicistul român Alexandru Mironov. Oricum, în 1956, relatează I.M. Ștefan în lucrarea „Călătorie în Univers”, o firmă de avocatură din California a început să vândă particularilor parcele de teren pe Lună și pe Marte la prețul de 20 de dolari acru, un acru fiind aproape cât un hectar. Afacerea continuă și azi, printre clienți numărându-se inclusiv președinți americani. California este, se pare, țara naivilor, dar și a escrocilor: o companie s-a angajat, bunăoară, să congeleze în azot lichid corpurile celor care vor să trăiască peste multe secole, în viitor. Doritorii de conservare au plătit câte 200000 de dolari, dar o anchetă făcută de poliție a constatat că firma nu a completat azotul lichid ce se evaporase prin etanșările instalației, iar clienții erau morți de-a binelea. Cât privește vânzarea terenurilor pe Lună și Marte, este totuși posibil ca în viitor să apară complicații juridice. Tratatul Cosmic semnat în 1967 interzice statelor să ia în stăpânire teritoriul extraterestru, pe Lună ori pe alte corpuri cerești. Suveranitatea statelor se poate exercita doar asupra instalațiilor proprii și a unui teritoriu de 150 de metri din jurul acestora. Tratatul nu spune nimic despre apropierea privată pe corpurile cerești. De asemenea tratatul nu este luat în seamă de așa numitele micronațiuni, state nerecunoscute de comunitatea internațională.

Un exemplu tipic de implicare a unei micronațiuni în problema spinoasă a exercitării suveranității asupra spațiului extraterestru îl oferă republica Molossia. A fost fondată de un oarecare Kevin Baugh pe ferma sa din Dayton, statul Nevada, nu mai mare de 6000 de metri pătrați. Cu timpul, Baugh a cumpărat alte terenuri la fel de mărunte în California de Sud, Carolina de Nord și Pennsylvania, pe care le-a alipit Molossiei, numindu-le Provincia Homestead. Colonia Farfalla și respectiv Protectoratul New Antrim Baugh se declară descendent din neamul molossienilor, trib trac care a locuit în Epirul antic, justificând astfel existența republicii sale. Molossia nu este recunoscută de SUA, dar aceasta nu o împiedică să aibă relații cu companii de turism din Monaco, Andorra, Lichtenstein, San Marino și Seborga și să practice o politică tenace de protecția mediului. Toată energia electrică folosită pe proprietățile lui Baugh este generată de soare și vânt. La 2 septembrie 1983, Molossia a declarat război Germaniei Răsăritene pe motiv că aceasta a ocupat ilegal insula cubaneză Cayo Blanco de Sud, rebotezată Ernst Thälmann. Insula fusese dăruită RDG-ului în 1972 de guvernul lui Castro pe care Baugh îl consideră nelegitim. Desigur Molossia nu a fost singurul microstat aflat în război cu Germania Răsăriteană. În 1914, Principatul Văilor Andorrei a declarat război Imperiului German odată cu Franța. Andorra nu a fost invitată să semneze tratatul de pace de la Versailles, din 28 iunie 1919. Juridic a rămas în stare de beligeranță cu Germania și abia în 1958 încheie pace cu Germania Federală, nu însă și cu Germania Răsăriteană pe care nu o recunoștea ca stat. Dacă tot a fost tolerată de guvernul american, Molossia a prins curaj și a notificat alipirea unui teritoriu submarin, Deep Neptun, situat pe fundul Pacificului, la sud-vest de coasta statului mexican Oaxaca și a unei porțiuni din suprafața planetei Venus. Domeniul extraterestru al Molossiei, denumit Vesperia, are o suprafață mai mare decât a Greciei. Kevin Baugh nu se vede deloc obligat față de Tratatul Cosmic, dar imperiul său cosmic este pur declarativ.

VIAȚA ACADEMIEI

(urmăre din pagina 2)

Trei dintre protagoniștii reuniunii francofililor bârlădeni: Elena Monu, Elena Popoiu, Mihai Mintuță

În recital Valeriu Arnăutu... și două tinere talente: Dariana Comănescu și Miruna Diaconescu

talie: *côté* București – C.D.Zeletin, Mircea Coloșenco; *côté* Iași – reprezentanți ai literelor precum: Lucian Vasiliu, Simona Modreanu, Corina Dimitriu Panaitescu, Liliana Cora Foșalău, dar și ai artelor – pictorul și graficianul Dragoș Pătrașcu; și nu-l uităm pe ineluctabilul Dan Coridaleu/Mavrea Andreevici.

Diploma de Excelență pentru Francofonie pe 2016 a revenit dlui Mihai Mintuță, ca recunoaștere a îndelungatei, tenacei sale activități ca profesor de limba franceză și animator de activități francofone, inclusiv în calitate de director al Școlii gimnaziale purtând numele lui Tudor Pamfile – unul dintre cei trei fondatori, la 1 mai 1915, ai Academiei Bârlădene.

Manifestarea s-a încheiat cu un recital de cântec francez, avându-l ca protagonist pe Valeriu Arnăutu, profesorul de franceză, pasionat și demult recunoscut interpret de șansonete. L-au însoțit, cu proșpețimea talentului și frumusețea vocilor, două foarte tinere interprete: Miruna Diaconescu și Dariana Comănescu, eleve la Școala de canto *Soul Music Art* condusă de prof. Dragoș Gheorghiu.

Sâmbătă, 6 august 2016, ora 10, la sediul instituției noastre, s-a desfășurat reuniunea omagială *Cezar Ivănescu 75*. Pregătită din vreme, manifestarea a fost anume fixată în ziua nașterii poetului bârlădean. Au răspuns invitației două personalități importante pentru literele românești: ieșeni și deopotrivă *baaadeni*, nu doar prin obârșie ci și prin fervoarea cu care susțin cultura urbei natale, prof. univ. Nicolae Crețu și scriitorul Lucian Vasiliu – directorul Editurii Junimea, director fondator și coordonator al revistei *Scriptor* – și care a venit la Academia Bârlădeană (către care de mulți ani trimite reviste literare ieșene (*Dacia literară*, *Scriptor*) „înmarmat” cu un însemnat număr de cărți și reviste pentru a le oferi bibliotecii și unor participanți la reuniune..

Urmăriți atent de un public foarte numeros, între care colegi de liceu ai poetului evocat, cei doi invitați au vorbit despre poetul și omul Cezar Ivănescu, antrenând în dialog și asistența. Agapa care a urmat s-a desfășurat în localul *Casa Veche*, neîntâmplător ales de gazde, dat fiind că poetul Cezar Ivănescu și familia au locuit, un timp (la început de deceniu 7 al secolului trecut) în acest spațiu. Invitații au primit cu interes propunerea noastră de a se încastra pe peretele exterior al imobilului o placă în care să fie menționată informația de sus.

În miezul reuniunii dedicate poetului Cezar Ivănescu: Lucian Vasiliu, Elena Monu, Nicolae Crețu

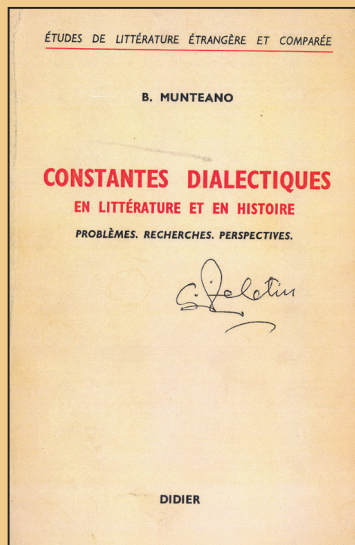

Nicolae Crețu prezentând volumul cezarivănescian *Erudita pietate*

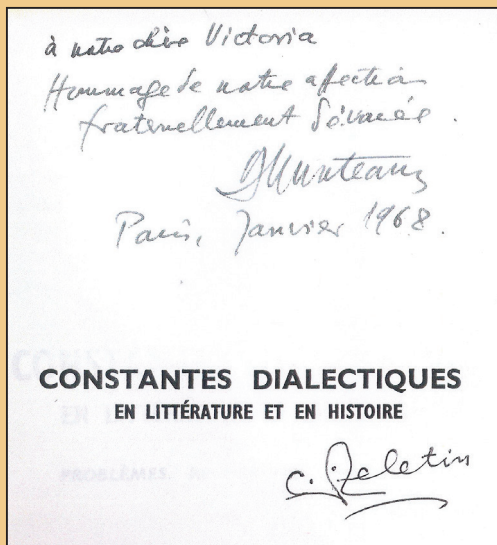

20 august 2016: Elena Monu și Cezar Crăescu au aprins lumânări la mormântul lui George Tutoveanu, la 59 ani de la moartea poetului.

Iconografie Basil Munteanu

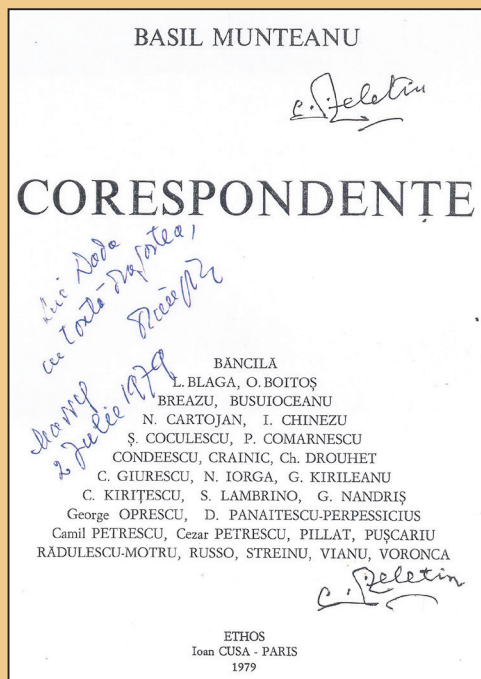

Volum dedicat soției, Emmanuelle, și tipărit la Paris în 1967, la Editura Marcel Didier (408 p.).

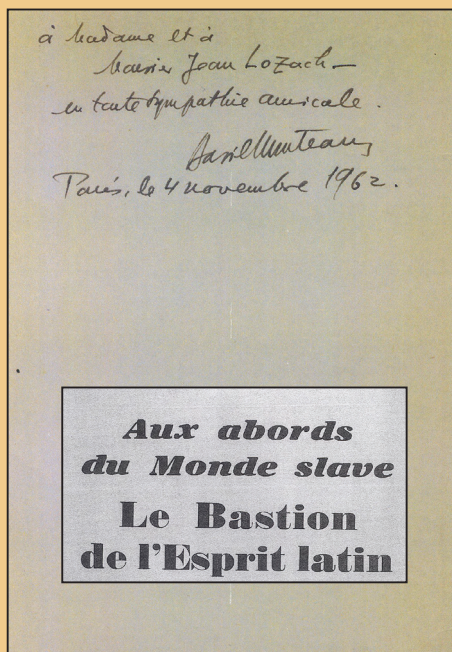

Sânt veche piatră de hotar

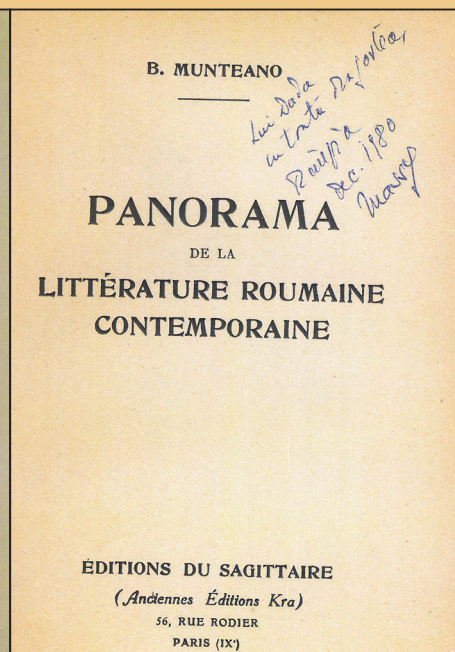
Basil Munteanu în uniformă de ofițer, în 1918, când se afla în garnizoană la Bârlad.

Volum trimis lui C. D. Zeletin (Dada), de mătușa sa, Olimpia Lozach, din Massy, Paris (675 p.)

Volum (332 p.) apărut în 1938, , purtând în banderolă textul *Aux abords du Monde slave...*

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.
Anul XXIII, nr. 3(64), septembrie 2016, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.
Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Fotografii: Cezar Crăescu.

Responsabil de număr: Elena Popoiu.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene